Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1938 ИЮЛЬ 3 ВЫРСАРНИКУН 151 (4964) №

Чăваш Коммунĕ

21-мĕш çул тухать ПСК(б)П Чăваш Обкомĕпе Тĕпĕстăвкомăн хаçачĕ Пĕр №-рĕ 10 пус

РЕДАКЦИПЕ КАНТУР АДРЕСĔ: Город Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати

ТЕЛЕФОНСЕМ: Редакторăн 0—67 Ред. заместительĕн 0—88 Редакци секретарĕн 4—40 Наборăнăйăн 6—23

Суйлав кампанинчи çитĕнӳсене çирĕплетсе хăвармала

Сойузăла тата автономлă республикăсен Верховнăй Советĕсен суйлавĕсенче коммунистсемпе партире тăманнисен сталинла блокĕ çĕнĕ çĕнтерӳ туни çинчен илнĕ хыпар каçни совет сыннин чĕрине сĕклентерсе савăнтарчĕ. Çĕклемсĕ хăвасланакан мĕлйушар çынсем хăйсем болшевиксен партине, Сталинла Тĕп Комитета, совет правительствине, пĕтĕм халăх шанса суйлана сынна—Сталин йулташа вĕсĕмсĕр ăуратса, кăмăлласа тăнине кăтартас тесе демонстрацисене тухасçĕ.

Ĕçшăнисем митингсенче коммунистсемпе партирĕ тăманнисен сойăвĕ малала çирĕплентесе пынине пысăк хапăлпа палăртасçĕ. Вăл сойуз—тăван çĕршывăн никам çитĕрĕмĕн хăвăтлă никĕсĕ. Суйлавсем пирĕн парти халăх массисемпе калама çук тачăн сыхăнса тăнине кăтартарç. Икĕ мĕлйун коммунистсем—халăхăн авангарчĕ—суйлавсене партирĕ тăман 90 мĕлйун суйлавçăсемпе пĕр пулса тухрĕç. Коммунистсем партирĕ тăман йăтăнтăсемшĕн—сталинла блок кандидачĕсемшĕн пурте пĕр шухăшлă пулса сасăларĕç.

Сойузăла тата автономлă республикăсен Верховнăй Советĕсен депутатне суйланисен шутĕнче коммунистсемне пĕрле—партире мар болшевиксем те пумай. Сăмахран, РСФСР Верховнăй Совет составĕнче партире тăманнисем—159 сын, Азербайджан Верховнăй Совет составĕнче—партире тăманнисем—79 сын тата ыт. те. Çав шăрăмсем—Ленин—Сталин партийĕн политикине, Ленин—Сталин партийĕ партире тăманнисемпе хушшинче сойуза пĕр майăх çирĕплетсе пынине кăтартса параç. Пирĕн задачă—коммунистсемпе партире тăманнисен хушшинчи сыхăнăва пĕрмайăх вăйлатса пырасси пулать, парти тавра, унăн Сталинла Тĕп Комитечĕ тавра халăх массисене çирĕппĕн пĕтĕстерсе пырасси пулать.

Суйлав кампани вăхăтĕнче парти организацисем халăхсен пысăк массăн хушшинче те агитацине-массăла ĕçе пысăккăн туса пынĕç. Епĕр агитацине пропагандăпа ĕçе тĕрле формăсемпе — митингсем, нухăсем, радио, пичет, кино, кружоксем урăл тата ыт. майсемпе те—пĕр майăх туса пыраттăр, анчах çав ĕçе халăхсене пуринех те çавăрса илнĕ тесе калама сук-ха. Суйлав кампани вăхăтĕнче пирĕн организацисенчен нумайĕшĕ çав ĕçе тума пултарнă! Каласан ытлашшинех пулмĕ: çакăн пек хулаçенче, калăпăр, Мускав, Ленинград, Киĕв, Минск, Тбилиси хулисенче суйлав кампани вăхăтĕнче пĕр суйлавçă та болшевикла агитăни айкинче йăлман. Кашни парторганизацин хисеплĕ те чи пысăк задачĕ вăл—суйлав кампанинче сарăлса кайнă массăлă агитаци ĕçне çирĕплетсе хăварасси пулать.

ССР Сойузăн Верховнăй Советĕ суйлавне хатĕрленĕ вăхăтра халăхсем хушшинче çĕршер пин активисем, партирипе партирĕ тăманнисем ĕçлерĕç, анчах суйлавсем ыртсен—нумай çĕрте (Куйбышĕв, Смоленск, Свердловск) çав калама çук чаплă актива сутхатрĕç. Çав йăнăша тăвассăнчен парти организацийĕсем асăрхаттарма халĕ те кирлĕ. Халăхсем хушшинче массăлă ĕçе начарлатма йăрамаст, ăна пур майпа та вăйлатмалă,—задачă çакăн пек!

Халăхсемпе сыхăнса ĕçлессине пăрахма кирлĕ марри çинчен суйлав кампанинче ĕçленĕ активисем хăйсемех калаçрĕç. Суйлав кампанинче Мускаври Ростокински округра ĕçленĕ активисем И. Ступин йăлтăн ака мĕн калать: „Партирипе партире мар болшевиксем нумайĕшĕ суйлавсенче агитацилĕ ĕçĕн пуйăн опытне пухрĕç, марксисăм-ленинисăм идейĕсене ĕçшăнисен сăрлака массисем хушшинче анлантарни пысăк кăмăла кайнине тĕрĕслесе тухрĕç". Çакна кашни агитатăр курнă, мĕншĕн тесен массăсем хушшинче болшевикла сăмах каласа панинчен чапли, болшевиксăм аслă идейĕсене анлантарса панинчен хăйсене çĕнĕрен хăйлă та паттăр ĕссем тума чĕнинчен чапли—мĕн пултăр-ха урăхи Советăн чаплă сыннисене вĕрентсе ӳстерессинчен ирри, вĕсем политикăлă тата культурăлă тавраçăмăсене ӳстерессинчен, вĕсен активлăхне, вĕсен государствăлă тата общественăлă ĕç çине пăхас интересне ӳстерессинчен ытла ирри мĕн пултăр-ха!

Груви ССР Верховнăй Советне суйланă хыççăн ССР Сойузăн Верховнăй Совет депутачĕ Етери Мазанашвили „Правда" хаçата çапла сырчĕ:

„Коммунистсемпе партире тăманнисен сталинла блокĕ çĕнĕ, питех те чаплă çĕнтерӳ турĕ. Çакăнпа пĕрлех пирĕн тата çĕнĕ активсем ӳссе çитенчĕ. Епĕр çак актива çирĕплетсе хăваратпăр, унпа епĕр килхуçи—хĕрарăмсем, пенсионерсем, стариксем хушшинче—производствăра, учрежденисенче ĕçлемен çынсем хушшинче усă курма шутлатпăр. Кунччен малтан ĕçлене кружоксенче заньятисене малалле те туса пыма тата кружоксене çĕнĕрен организацилеме йышăнăв. Партирипе партире-мар болшевиксен активĕ—суйлав компанин организаторĕпе—партипе совет организацисен йăланчи активĕ пулмала".

Мазанашвили йăлтăн çыравенче сăмах Тбилиси хулинчи Орджоникидзе районĕ çинчен пырать. Çав районти партипе совет ĕçĕнчи руководителсем суйлав кампани вăхăтĕнче палăртса ӳстернĕ актива малалле те çирĕплетсе хăварма тата халăхсем хушшинче массăлă ĕçе малалле те лайăх туса пыма тăрăшасçĕ. Ытти сынсем те çапла тума тăрăшмала.

Пĕтĕм тĕнчери лару-тăрупа шалти лару-тăру ытăвĕсем тăрăх, кулленчи ытăтусем тăрăх, тĕрĕ хирĕçле темĕскер интереслă лекцисем, калăçусем иртермелех, кружокселе ĕçлемелех, екскурсисем иртермелех, çтена хаçачĕсем кăлармала, пултăрулăх вечĕрĕсем иртермелех, киносене ушкăна кайса курассине организацилемелех—пĕр сăмахпа каласан, большевикла пропагандăна агитацин мĕтăнĕçсем пĕтĕм арçеналĕне малалле те пур майсемпе усă курмала.

Суйлав кампани парти сумне партирĕ тăманнисен çĕнĕ активне сывхăтрĕç. Партире тăман активсис, агитатăр ĕç суйлав комиссин членĕ пулса ĕçлесе, суйлавçăсене çĕр пекçинчен суйлава хутшăнтарассишĕн, коммунистсене партирĕ тăманнисен блокĕ çĕнтермелех тăвассишĕн тăрăшса, тăван çĕршывăн пысăк та чаплă большевикла ĕç турĕ. Суйлав кампанийĕ активăн коммунисла вĕрентсе ӳстерес ĕçре кăлама çук чаплă шкул пулса тăчĕ. Партире тăман активсисенчен нумайĕшĕсем Ленин—Сталин партине кĕме заявленисем парасçĕ. Россонь станцинчи (Воронеж облăçĕ) депо çумĕнчи парторганизацин суйлав кампанийĕнчи активисенне—вăтă рабочине, халăхи вăхăтра мастăр пулса ĕçлекен Илугин йăлтăна, рабочи Жарый йăлтăша партине илнĕ. Воронеж облăçĕнче суйлава хатĕрленĕ вăхăтра ĕçре малта пыракан çамрăксенчен ленинăла комсомол ретне кĕрес тĕкенсем пумайланнă.

Фактсем—ĕçшăнисен политикăлă активлăхĕ пысăккăн ӳснине кăтартасçĕç. Парти организацийĕсен задачĕ—çав активлăха вăйлатса çирĕплетме пулать. Малта пыракан çынсем, халăх тăшмачĕсене хирĕç хăйăрăн кĕрешекенсене, Ленин—Сталин ĕçне чĕрен йăртăнине кăтартă çынсене партире комсомол ретне вăвăçтармала.

ССР Сойузĕн Верховнăй Советĕ суйлавĕ, сойузлă тата автономлă республикăсен Верховнăй Советĕсен суйлавĕсем—вĕсем ниçан маннă çынсем пулса йулăççĕ мĕлйунсен пурнăçĕнче. Суйлавсем пек чаплă куншĕнче халăх хушшинче таса патриотисăм, тăван çĕршыва йăртăни, тăшмансене курăйманни уйăрăмах уçăн палăрать! Çак шухăшсем илсе пычĕç ĕнтĕ суйлавçăсене суйлав урнисем патне, çак шухăшсем вĕстерсе-ситерчĕç Коккинаки вĕсенçене Брăйдински штурмана Мускавран Лăпкă океан сыранĕсем патне, çак шухăшсем ĕнтĕ савăтсемпе колхоз-уйхирĕсенче ĕçлекен рабочи, колхозник-стахановцăсемне удрниксене туна çитĕçсене пĕрмайăх нумайлатса пымала, халăха патриотисăм шухăшĕпе пĕр майăх вĕрентсе ӳстермелех, массăсем хушшинче большевикла влияннине вăйлатмала, çав влияни тăван çĕршывăн кашни ĕçшăнине çавăрса илмелех—çавна тума хушăççĕ те ĕнтĕ суйлав кампанийĕн чаплă итогĕсем!

(„Правда", июлĕн 1-мĕш)

Чăваш АССР Республикĕнчи ĕççыннисем, Пĕтĕм ССР Сойузĕнчи ĕççыннисемпе пĕрле, Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне пысăк хаваслăхпа çырăнса илеççĕ

Шупашкарти ĕççыннисен митингĕ

Июлĕн 2-мĕшĕнче коммунистсемпе партире тăманнисен Сталинла блокĕ РСФСР тата Чăваш АССР Верховнăй Советĕсен суйлавĕнче чаплă çĕнтерӳ туни йăтна тата ССР Сойузĕн правительстви çĕнĕ займ кăларни йăтна Шупашкар хулинчи ĕççыннисен пысăк митингне пуласа иртрĕç.

Митинга РСФСР Верховнăй Совет депутачĕ, Шупашкар хули ĕçхалăхĕ Верховнăй Советĕсен суйлавне активлă хутшăнса йăнăлăн иртерчĕ. Чăваш халăхне стемлĕх суйлусĕçĕн — Сталинăн, унăн çывăх соратникĕсемшĕн сасăлама пысăк тивĕç тиврĕ. Пĕтĕм суйлавçăсемшĕн 99,1 процент суйлава хутшăнчĕç.

Совет халăхĕ правительствăна „Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх (пĕрремĕш сулхи кăларăм) Займ" кăларма йышăннине çак тери пысăк хаваслăхпа, савăнăçлăн кĕтсе илнĕ. Епĕр хамăран перекетленĕ укçана совет правительствине хамăр пурнăçа тата ял лайăхлатма, культурăла та пуйăн пурнăç тума кирлĕ парăпăр.

ПСК(б)П Чăваш Обкомĕпе правительствă йăнăлăн Л. Ç. Спасав йăлтăн калать. Вăл 170 мĕлйунлă Совет халăхĕн телейĕ çинчен, сталинла блок çĕнтерĕвĕ çинчен калать. Чăваш халăхĕ пĕр кăмăллăн пулса ЧАССР Верховнăй Советне хăйсен суйлусĕçĕ Сталин йулташа, Сталинăн çывăх соратникне—правительствă суйлусĕне Молотов йулташа, Пĕтĕм Сойузри старăçтăна Калинин йулташа, савăн пекех Ворошилов, Каганович, Андреев, Микойан, Ежов, Жданов йулташсене суйлани çинчен—пĕлтернине пĕтĕм халăх пысăк хаваслăхпа ала супса хисеплет.

Митингра профсоюзсен йăнăне Сурав йулташ, типографи рабочисен йăнăне стахановкă Серова йулташ калаçрĕç. Вĕсем пĕтĕм ĕçшăнисене сĕнĕ займа сырăнса илме чĕнеççĕ.

Митингра пурте пĕр сасăлă пулса йышăнна резолюцин РСФСР тата Чăваш АССР Верховнăй Советĕсен суйлавне сталинла блок çĕнтерĕвне, Совет халăхĕн савăнăçне палăртат. Кунпа пĕрлех резолюцин Совет правительстви Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне кăларма-ла тунинĕ ирласа, пĕтĕм ĕçшăнисене 5 мĕлйардлă займа кĕске вăхăтра вырнаçтарса ситерĕç, çапла тунипе тата тепĕр хут комунистсен партине халăх хушшинчи уйăрăлми тăвă сыхăну пуднине, хăçăхан тăвап çĕршывне чĕрепен йăртăнине кăтартма чĕнет.

100 процентчĕпех сырăнатпăр

Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне (пĕрремĕш сулхи кăларăм) кăларасси çинчен совет правительстви йышăннă постановленине Чăвашполиграфтрестăн Шупашкартри 1-мĕш номерлĕ типографи коллективĕ калама çук пысăк сĕкленӳпе кĕтсе илчĕ. Епĕр ирхине кашни цехрах митингсем пулса иртрĕç. Рабочисемпе работницăсем, инженерăл-техникăл работниксем тата служăщисемпе пурте пĕр çын çек кар тăрса, Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне 100 процентчĕпех сырăнса илесси çинчен калаçрĕç.

Пурте пĕр сасăпа йышăнна резолюцине çапла калаçрĕç: „Епĕр, 1-мĕш номерлĕ типографин рабочисем, инженерăл-техникăл работниксем тата служăщисем, Правительства Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне кăларма йышăннине хĕрӳлĕн саламлатпăр, хамăран перекетленĕ укçа-тенкĕне социалисăмăла государствăна кивçен паратпăр. Пирĕн займсем çĕршыван оборона пултарулăхне тĕреклетмелех, ĕçшăнисен пурнăç условийĕсене малала лайăхлатса пыма пулăшасçĕ.

Пирĕн халăх коммунисла партин тата халăхсен йăнăтă çулпуçĕ Сталин йулташ тавра никçанхи пек мар çирĕп пĕтĕçĕ тăрат—тулăпăр, шалта тăшмансем сăкна пĕлсе тăччăр. РСФСР тата Чăваш АССР Верховнăй Советĕсен суйлавĕсене организацилен иртерĕнĕ пекех çĕнĕ займа сырăнăç çĕре тата 100 процентчĕпех хутшăнапăр.

Сыва пулăпăр большевиксен коммунисла партинĕ тата ăслă çулпуç Сталин йулташ".

Митинг хыççăнах займ сырăнас ĕç сарăлса кайрĕ. Кăнтăрлачченех 150 сын 18.075 тенкĕлĕх займ сырăнчĕç.

С. К.

Тăван çĕршывăн хăватне вăйлатма

Енер, июлĕн 2-мĕшĕнче, ЧАССР Çĕрĕç Халăх Комиссариатĕнче ĕçлекенсен митингĕ пулса иртрĕ. Унта мĕн пурне 118 çын пулчĕ.

Митингра тухса калаканскен пурте пысăк савăнăçпа правительствăн йышăннине саламласа, пĕр уйăхри ĕç укçи чухлĕ займ сырачĕç.

Агроном Никитин, бухгалтер Барски йулташсем Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне (пĕрремĕш сулхи кăларăм) пĕр уйăхри ĕç укçи чухлĕ сырăнса, миттисене тĕ хăйсем пек сырăнма чĕнчĕç.

Митингра йышăнна резолюцине çапла калаçрĕç:

— Ĕççыннисен ӳссе пыракан пелехĕ укçине займ илнĕ çĕре пани—вăл çĕршывăн вăй хăватне, унăн обороннине тĕреклетни пулать. Вăл укçа ĕçшăнисене татах та телейлĕ те савăнăçла пурнăç туса парас ĕçе кайать. Савăпла-та епĕр пурте пĕр кăмăлла пулса займа пысăк хаваслăхпа сырăнатпăр.

Хаваслăнса сырăнаççĕ

КАНАШ (телефонпа). Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне (пĕрремĕш сулхи кăларăм) кăларасси çинчен ССРС Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăнна постановленине радио тăрăх çĕнĕ займ кăларни çинчен пĕлтернине илтсенех Канашри вакунсем йусăкан савăтра кашни цехрах митингсем пулса иртрĕç.

Тимĕрçĕсен цехĕнче пулнă митингра цех начальникĕ — ЧАССР Верховнăй Советĕн депутачĕ Наçарав йулташ тухса сăмах каларĕ.

Митинг хыççăн çуп сехет хушшинчех тимĕрçе цехĕнчи рабочисем 13.125 тенкĕлĕх, урапасен цехĕнчи рабочисем 87.350 тенкĕлĕх сырăнчĕç.

Халĕ кашни цехрах тата районри пур предприятисемпе колхозсенче те çĕнĕ займа хаваслăнса сырăнаççĕ.

Васильйĕв.

63 пин тенкĕлĕх сырăнчĕç

ШУПАШКАР. Коммунисла ăслăхусăлăх аслă шкулĕнче вĕренекенсем радио тăрăх çĕнĕ займ кăларни çинчен пĕлтернине илтсенех митинг туса иртернĕç.

Митинг иртсен пĕр сехет хушшинчех вĕренекенсемпе вĕрентекенсем çĕнĕ займа 63 пин тенкĕлĕх сырăнчĕç. Займ сарас ĕçре Бочкарйов, Васильйев, Жарков йулташсем тăрăшса ĕçлеççĕ.

Орлов.

Хамăран перекетленнĕ укçа-тенке савăнсах совет государствине кивçен паратпăр

ССРС Халăх Комиссарĕсен Совечĕ Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займĕ (пĕрремĕш сулхи кăларăм) çинчен йышăннă постановленине епĕ, Совет Сойузĕнчи пĕтĕм ĕçшăнисен пекех, пысăк хаваслăха кĕтсе илтĕм.

Хамăр государствăна кивçен паракан укçа-тенкĕ мĕнле ĕçе кайнине епĕ лайăх пĕлетĕп. Вĕсем хамăр çĕршыва индустриленĕ çĕре, промышленнăçна йăлхуçалăхне малта пыракан техникăпа авăрлантарнă çĕре, хамăр тăван çĕршывăн хăватне вăйлатнă çĕре, унăн оборонă тĕрекне вăйлатнă çĕре кайаççĕ.

Пирĕн пĕтĕм нумай мĕлйунлă халăх, хăйĕн коммунисла партийĕ тавра тата ĕçшăнисен çулпуçĕ Сталин йулташ тавра пĕтĕçĕе тăракан халăх, сойузла тата автономлă республикăсен Верховнăй Советĕсен суйлавĕне çулăмла совет патриотисăмĕн чаплă тĕслĕхĕсене кăтартса пана халăх, хăйĕн перекетленĕ укçи-тенкине хаваслансах государствăна кивçен паратăр.

ССРС Верховнăй Советĕн депутачĕ, орденоносĕн

МАРИЙА ДЕМЧЕНКО.

Шупашкарта пирвайхи кун 1.046.495 тенкĕлĕх сырăнă

Июлĕн 2 мĕшĕнче, каçхине 9 сехет тĕлне, Шупашкар хулинчи рабочисемпе служăщисем, инженерăл-техникăл работниксем, килхуçи арăмĕсем хушшинче Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх (пĕрремĕш сулхи кăларăм) Займа" 1 мĕлйун та 46 пин те 495 тенкĕлĕх сырăннă. Займ илме сырăнасси малалла пырать.

Çирĕплентĕр тăван çĕршыв

Деткомиссин Шупашкарти хапăрăнчи рабочисемпе служăщисем ССРС Халăх Комиссарĕсен Совечĕ Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне (пĕрремĕш сулхи кăларăм) кăларасси çинчен йышăннă постановленийне пысăк хастарлăхпа кĕтсе илчĕç.

Енер ирхине, ӳ хăсатсем илнĕ хыççăнах, хапăрăка митинг пуласа иртрĕ. Митингра туха калаканскем пурте пĕр шухăшпа займа пĕр уйăхри ĕçукçинчен кайă мар сырăнса илме пулчĕç.

— Епĕ çак çĕнĕ займа хаваслансах пĕр уйăхри ĕçукçи чухлĕ сырăнатăп. Займ укçи хамăран тăван çĕршыва çирĕплетме, вăйлатма татах та савăнăçла та телейлĕ пурнăç туна çĕре кайать. Çакна епĕ лайăх пĕлетĕп. Çирĕплентĕр, вăйлантăр чечекле социалисăмла тăван çĕршыв,—терĕ хапăрăка ĕçлекен Журавлева йулташ.

Макарав йулташ хăйĕн сăмахĕнче çапла каларĕ:

— Совет çĕршывĕ кунран кун çирĕпленсе, вăйланса пырать. Пирĕн çĕршыв индустрилĕ çĕршыв пулса тăчĕ. Паллах, çакăнта пирĕн займсем пысăк вырăн йышăнаса тăчĕç. Государствăн—малашне те çавна асра тытат. Халăхи çĕнĕ займ та çĕршыва çирĕплетме çĕре, ĕçсăнишсен пурнăçне татах та лайăхлатма çĕре кайать,—терĕ.

Хапăрăкри рабочисемпе инженерăл-техникăл работниксем тата служăщисем йышăнна резолюцине çапла калаçрĕç:

— Епĕр, Деткомиссăн хапăрăнче ĕçлекенсем, займа уйăхри ĕçукçинчен кайă мар сырăнатпăр. Хамăрăн перекетленĕ укçана пĕр сасăпах хаваслансах рабочисемпе хресченсен социалисăмлă государствине кивçен паратпăр.

Çакăнпа пĕрлех хапăрăкри рабочисем производствăра социалисăмлă ăмăртупа стахановла ăсхăма татах та инлăн сарма, хапăрăкă çулталăк планне Октябрь революцийĕн 21 çул тултарнă теле пурнăçлама, продукци пахалăхне лайăхлатма пулчĕç.

Хар. Лисин.

Укçине вăхăтра тӳлесе тататпăр

Июлĕн 2-мĕшĕнче Шупашкарти Водопйанăв йăнăне тăракан тирĕвран савăтĕнчи рабочисемпе работницăсен, служăщисемпе тата инженерăл-техникăл работниксен митингĕ пулса иртрĕ. Митингра ССРС Халăх Комиссарĕсен Совечĕ Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне (пĕрремĕш сулхи кăларăм) кăларма йышăнни çинчен ата-пушмак çĕлекен цех начальникĕ Бызов йулташ туха каларĕ. Митингра рабочи стахановецĕ Абакумăв йулташ çапла каларĕ:

— Епĕр займ кăларăнăн хĕпĕртетпĕр. Пирĕн ăотчиксем çĕлетен сӳле вĕçесĕç, тенчере çук ĕç кордсем тăвасçĕ. Сурçĕр польусне те болшевиксем çĕнтерсе илчĕç. Çĕнĕ займ оборонă йĕнĕпе пысăк ӳсĕмсем тума пулăшать. Ĕçсăнишсен пурнăçне татах та лайăхлатать. Правительствăна çĕнĕ займ кăларăнăн чĕрĕрен тав тăвăтпăр. Епĕ хам 400 тенкĕлĕх сырăнатăп. Укçине те срукчен тӳлесе татма сăмах паратăп,—терĕ.

Ун хыççăн, работница Марковкина сăмах илет. Вăл хăйĕн сăмахĕнче правительствăна займ кăларма йышăннине тулли хаваслăхпа кĕтсе илни çинчен калать.

Тухса калаканскем нумай пулчĕç. Вĕсем пурте правительствă çĕнĕ займ кăларма йышăнна постановленине ырларĕç.

М. Карпăв.
И. Сидоркин.

10.330 тенкĕлĕх

ПСÇЖС Чăваш Обкомĕнче ĕçлекенсен Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне (пĕрремĕш кăларăм) тухна йăтна митинг туса иртернĕç. Митинг хыççăн 22 сын çĕнĕ займа 10.330 тенкĕлĕх сырăнчĕç, ĕç уйăхри ĕç укçине тавлаптарсан 100,5 процент пулать.

В. В.

Уйăх ĕçукçи чухлĕ

ШУПАШКАР. Чăваштромсойузăн ĕçлекенсем Государствăн Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне (пĕрремĕш кăларăм) пурте пĕр уйăх ĕçукçи чухлĕ сырăнаççĕ. Июлĕн 2-мĕшĕнче çĕнĕ займ кăларăнă йăтна митинг пулна хыççăн 28 сын пурте 10.335 тенкĕлĕх сырăнчĕç.

В. Ивлев.

Мускав ĕççыннисем Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне кăларнине саламлаççĕ

Мускав ĕççыннисем правительствă Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне кăларни çинчен пĕлтернине пысăк сĕкленӳпе кĕтсе илнĕ. Ку пĕлтерӳре радио тăрăх итлесенех, савăтсене нумай сынлă митингсем пуласа иртнĕ.

Сталин йăнăне тăракан автосавăтри митингсенче йышăннă резолюцине çапла калаçрĕç:

„Епĕр, Сталин йăнăне тăракан автосавăтри рабочисем, служăщисемпе инженерăл-техникăл работниксем, митинга пухăнса, правительствă Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх (пĕрремĕш сулхи кăларăм) Займне кăларасси çинчен йышăннă постановленине хĕрӳлен хапăл туса йышăнатпăр.

Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне илме пурте, 100 процентчĕне çывăрса, епер хамăран Хĕрлĕ Çар хăватне, индустри хăватне, йăлхуçалăх хăватне тата ĕçшăнисен нурăçне лайăхлатассине тата темиçе хут ӳстеретпĕр.

Епĕр, Сталин йăнăне тăракан автосавăтри рабочисем, правительствăна тата йăртăнă çулпуçне Иосиф Виссарионович Сталина çаплă каласа шантаратпăр: государствăн займне хамăрăн виçĕ ернери ĕçукçи чухлĕ хаваласнах сырăнса илетпĕр.

Займа пурте пĕр шухăшлăн пулса сырăнса илсе, социалисăмăла организацилĕхе тата Ленин—Сталин партине вĕçемсĕр йăртăнине татах тепĕр хут хăватлăн кăтартăр".

* * *

„Серп и молот" савăтри митингсенче пурте пĕр шухăшлăн пулса йышăннă резолюцине çапла каласа:

„Савăтри рабочисем, инженерăл-техникăл работниксем пирĕн тăван совет правительстви Виççĕмĕш Пилĕкçуллăх Займне кăларасси çинчен йышăннă постановленине радио тăрăх пысăк хаваслăха итлерĕç. Çĕнĕ займ кăларни тăван çĕршывăн оборонă пултарулăхне малтанхи пекех çĕнĕ çĕре кайать, социалисăм материалла тата культурăна ăала условиссене лайăхлатса пырас çĕрте калăлех тепĕр пысăк тупăш туни пулать.

Правительствă постановленине епĕр пурте пĕр шухăшла пулса ырлатпăр, займа хамăрăн виçе ернери ĕçукçи тата уйăхри ĕçукçи чухлĕ сырăнса илетпĕр, тăван çĕршывăн ĕçшăнисене пурне те çапла каласа чĕнетпĕр: кам тата сывăнăçларах, культурăларах пуррăнас тет, кам пирĕн çĕршыв никам пăсăн кĕрĕмĕн çирĕп крепăç пултăр тет, çав пирĕнпе пĕрлех займсем сырăнса илсе, хамăрăн пролетарилĕ государствăна хăйĕн виçĕ ернери ĕçукçи чухлĕ хаваласнах сырăнса ĕçукçине патăр".

(ТАСС).

Тырпула кăтартулăн пухса кĕртер

С. К. КОРОТКОВ

СССР Сойузĕн Верховнăй Совет депутачĕ—Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссарĕ

Чăваш колхозникĕсем, пирĕн пĕтĕм сĕршыв пекех, РСФСР тата ЧАССР Верховнăй Совечĕсем суйлавĕсенче пысăк çĕкленӳпе хутшăнчĕç. Чăваш халăхĕн пĕрремĕш депутачĕ Совет Сойузĕнчи пĕтĕм халăхсене социализмăлă çĕнтерӳсем тума хавхалантаракан. Аслă Сталин пулса тăрать. Чăваш АССР-чи колхозниксем активлă политикăна пурăнаççĕ. Совет Сойузĕнчи пур халăхсем пекех вĕсем социализмăй çĕнĕ çĕнтерӳсĕсене тавăççĕ, хăйсен çĕнтерӳсĕсене мухтанăçĕ, хăйсем тунă çĕнтерӳсемшĕн савăнăçĕç. Колхозлă уйăхиренче вăйлă тырпул пулса пырать. Чăваш колхозникĕсен кăçал 1937 çулхинчен те вăйлăрах тырпул туса илес шанчăк пур.

ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ „1938 çулти тырпула пухса кĕртесси çинчен" йышăнна постановленире: „Колхозсене организацине хуçалăх ĕнчен çирĕплетес ĕçре тунă çитĕнӳсем, колхозсене совхозсенче социализмăлă ăмăрту вăйлăн çекленни, йăлхуçалăх механизаци вăйланни, çĕрĕç организĕсене, совхозсене, МТС-сене троцкисла-бухаринла сăтăрсăсенчен тасатни, Ленин—Сталин парти ĕçĕмĕн пĕтĕм вăйне хурса ĕлекен çĕнĕ кадрсем туни—саксем çуракине халичченхинен кĕскерех срукра, лайăхрах вăрлăхсемпе аса, уйăрăх ĕçĕсене лайăхрах туса иртерме май пачĕç", тенĕ. Çака йăлтах Чăваш республикинчи колхозсене те тиерет.

Епĕр пысăк ĕç умĕнче—тырпулсене кĕске срукрах пĕр тăкăкăр пӳстăрса кĕрес, государствăна паха тырă парас задача умĕнче тăратпăр. Акса, пулса çитиех тырпулсене лайăххăн пухса кĕни—йăлхуçалăх çулне вĕçлессии татса паракан задачи пулса тăрать. Сталин йăлтащ—çĕнтерӳ ниҫăçан та хăй тĕлĕн килмест,—ăна туртса каларăçç,—тесе кăтартса панине асра тытмала. Ака мĕншĕн ĕнтĕ пур çĕрĕç работниксем тата колхоз руководителĕсем халĕ тырпулăн, ăна пĕр тăкăкăр пухса кĕрессишен хатĕр тăмала, ответла пулмала.

ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен-Совечĕ „1938 çулти тырнула пухса кĕртесси çинчен" йышăнна постановлени партире тăкăнăсан тата партире тăман пур работниксене те тырпулсене уйăран тăкăр-тулă пухса кĕртес тата государствăна тырă тăратас ĕçсене мобилизацилет. Çака пулса пыракан участкăсене тĕрĕлеесе пыма, пулăна ситмĕлĕхсене пĕтерме, тырпулсене кĕске срукрах тата пĕр тăкăкăр пухса кĕртме пурнĕ те тума хунат.

Тырпула анăçăн пухса кĕртмĕле—çака вăл иртнĕ çулта тырпулсене пухса кĕртес ĕçе тунă йăнăшсене кăçал шута илмелине, вăл йăнăшсене кăçал тумала маршрине пĕлтерет. Республикăра тырпулсене пухса кĕме тытăнас-вăхăт нумай вулмарĕ. Апла пулсан та, пирĕн республикăри чылай колхозсенче тата районсенче çакăн пек кирлĕ йăлхуçалăх кампанине пите начар хатĕрленеççĕ.

Машина-трактăрла станцисем тата колхозсем йăлхуçалăх машинисемпе хĕçпăшалăнасси республикăра ҫĕрĕ. Комбайна тата жнейкăпа тырпулсене пухса кĕртнĕ чухне тĕрĕс çыхăнман, вĕсем пысăк çуçă параççĕ, тырпулсене пухса кĕртес вăхăта кĕскетме тата колхозниксен çĕнĕ çăмăлăтма пулăшаççĕ. Анчах иртнĕ çулсенче колхозсенче тата МТС-сенче машинисемпе усă курас ĕçре пысăк çитменлĕхсем пулнине куртăмăр. Комбайнсене тата ытти машинисене начар йăсанă, комбайнсемпе ĕçлеме хатĕрленесе çитмен-комбайнерсене партăй, вĕсене пулăшу парса пыман тата йăлашкинчен комбайнсемпе ĕçлеме участкăсене ăна кăна пăхмасăрах уйăрăй, вăл участкăсене çумкуракăсенчи тасатса тăман. Комбайнсем çине çакăн пек пăхнипе вĕсем чылай вăхăтра начар ĕçленĕ, тырпулсене пухса кĕртнĕ вăхăтра простойсем тунă, тата машинăн-комбайнăн „авторитечĕ" колхозниксен куç умĕнче чакнă. Кăçалхи çулăн, çĕрĕç организĕсенче ларнă, халăх ташманĕсем туса пынă, тырпулсене пухса кĕртнĕ чухне машинсем çине кулакла пăхăсеннине тĕпренех пĕтермелле. Пирĕн комбайнсем тата машинсем тулăнăр пĕр шăйрăкăр ĕçлемелле, тырпулсене пухса кĕнĕ вăхăтра техникăла ситменлĕхсене пула пĕр минут та ĕçлемесĕр лартмала мар тăвас пулать. Çакăн пек тăвас пулсан, чи малтанах, комбайнсене йăсамăла тата вĕсене вăйлă тырпулсене пухса кĕртме хăй вăхăтĕнче хатĕрлемелле.

Комбайнсене йăсас ĕç тата та ăнăх. Иĕнĕн 25 мĕшне республикă тăрăх комбайнсене 77 процент тата молотилкăсене 40 процент анчах йăсанă. Елĕкри МТС (директăре Быков) 19 молотилкăран пĕтĕмпе те 4 ҫеç йăсанă. Патăрьелри МТС (директăрĕ Воронăв) 8 комбайнран 2, 21 молотилкăран 2 кăна йăсанă. Трак МТС директăрĕ Уголькин çăплах-пуçăй калаçат, анчах пĕтĕм хуçалăха боҫшевикла йĕркелессишĕн, тырпулсене пухса кĕртме тата çапма комбайнсене, молотилкăсене хатĕрлессишĕн тăрăшса ĕçлени çук. Тракри машина-трактăрла станци çуракинче трактăрсемпе ĕçлес планă 55 процент, трактăрсемпе ирхи çĕртме тăвас планă 76 процент çеç тултарнă. Иĕнĕн 25-мĕшне комбайнсене молотилкăсене йĕркелемен. МТС директăрĕсен тата МТС работникĕсен çакна ăнланса илес пулать: комбайнсене, молотилкăсене тата трактăр паркне хатĕрлессишĕн кулленех боҫшевикла кĕрешсе пымасан тырпулсене пухса кĕртессине чăрмантарма пултараççĕ, çавна пула трактăрсемпе ĕçлеме-ли çулталăк пĕлнине тултарайманçĕ. Йăлхуçалăхне çĕнĕрен кулнĕ руководителĕсене партине правительства тата халăх епĕр сăмах панăн тăрăх мар, пирĕн ĕçсем тăрăх хакланине ăнланса илме вăхăт.

Пур машина-трактăрла станцисенче те халех комбайнсен тата молотилкăсен ĕç графикне тата вĕсене колхозсен тăрăх илсе çӳремели маршрут тумала. Вĕсене комбайнĕрсемпе тата трактăрисемпе пĕрле сӳтсе-йăвмала. Комбайнĕрсене, трактăриссене умра тараканăн ĕçсемпе паллаштармала, правительствăна тырпулсене пухса кĕртнĕ ĕçсемшĕн тӳлес малтанхи пĕрке сумне хушусем туни çинчен ăнлантарса памала.

Комбайнсемпе пухса кĕртме участкăсене вăхăтра уйăрса хуçасси кирлĕ ытти пулса тăрать. Варшарти МТС иртнĕ çулсенче начарах ĕçлемерĕ. Çакăн пек мала-та пыракан машина-трактăрла станцинче те 1937 çулта чи лайăх участкăсене вăхăтра уйăрса паман пирки, участкăсене çумкуракăсенчен тасатман пирки комбайнсем простойлем тунă, вĕсен пайĕсем час-часах çĕмĕрелнĕ. Самахрăн, Н. Ачнилăв комбайнĕр ĕçлекен комбайн 8 сменă хушшинче çапаканаппарат çĕмĕрĕлнĕ пирки вăтам шутпа 18 процент пĕ 12 сехет простой тунă. Çапла ăнтĕ, завуч халех комбайнсем валăн лайăх участкăсем уйăрмала, вăл участкăсене çумкуракăсенчен тасатсах тăрас пулать. Ку тĕлĕшпе колхозниксен кăна мар, комбайнерсен те интересленмелле. Уйăсне таса тытса тăнинчен комбайн ĕç тухăçлăхĕ килет. Кашни комбайнĕрĕн хăй, тырпулсене пухса кĕме тытăнинчен, унăн хăш колхозра, мĕнле участкăра ĕçлемелине пĕлсе тăмала. Комбайнĕрсен час-часах уйăрнă участкăсене кайса пăхмала, вĕсене сумкуракăсенчен тасатса тăнине тĕрĕслемелех. Весен колхозниксенчен, бригадăсенчен тата колхоз правленийсенчен тăрăшах участкăсене тепĕр хут сумлама, сумкуракăсем мĕн пĕтичченех сумалма ыйтас пулать. Комбайнсемпе ĕçлеме чи лайăх колхозниксене уйăрмала.

Иртнĕ çулта жнейкăсем çине кулакла пăхни чылай вырăн йышăса тăнă. Халăх ташманĕсем, буржуаль националиссем тата ытти ирсĕрсем йăуринех жнейкăсене хаклămасăр тăна, жнейкăна вырсан вăйлăн тăкканланă, тенĕ çĕрĕк „теорине" хӳтленĕ, машинисемпе лайăх усă курас тата кирлĕ кадрсене хатĕрлес тĕлĕшпе начăх нимĕн те туман. Пĕр кун вăраха йăмасăр, сиртес кунсенче жнейкăсене, колхозсенчи пур машинсене йăсассине вĕçлесе çитермелле. МТС директăрĕсен, райĕсĕре пайĕсен колхозсене хăйсен машинисене йăсас ĕçе пулăшмала. Халех жнейкăсене, кĕлтен сыхса пыракан машинсене, утă çулмали машинсене, молотилкăсене тата ытти машинсене йăсаса çитерес пулать. Çаксемпе пĕрлех колхозсенче çăвасене тата çурлассене хатĕрлесе çитермелле. Час-часах çакăн пек пулать: ирăн тырпулсене пухса кĕме тухмала, унта хăҫ те жнейкăна йăсаçăç, авăн çăмăлах—молотилкă çук ĕç вăл йăсавсăр. Çакăн пек ĕçлеме йăрамаст. Малтанах, тырпулсене пухса кĕме тытăнинчен пур машинсем те ĕçе хатĕр пулмала. Пĕр машинăн та ĕç вăхăтĕнче пайĕсем çĕмĕрелнине ĕçлемесĕр ларни пулмала мар.

Пур колхозсенче те тырпулсене пухса кĕнĕ чухнехи ĕç нормине тĕплĕн туса çитермелле, тырпулсене пухса кĕмели, авăн çапас, кĕрхи тырăсене акса хăварас, государствăна тырă тăратас ĕçсен планине туса, ăна колхозниксен пухăвĕнче сӳтсе-йăвмала. Колхоз председателĕсен тырпулсене пухса кĕртес, авăн çапас тата кĕрхи тырăсене акас вăхăт-хĕрӳлĕ вăхăт пулнине хисепе илес пулать. Çавăнпа та ĕнтĕ колхоз ĕçĕнче пур „вак-тĕвĕк" ĕçсене те малтанах пăхса тухса, вĕсене туса çитермелле. Кам мĕнле ĕçре ĕçленине халех палăртмала: кам машинипе ĕçлет, кам алăпа тырă вырат, кам кĕлтесене капана хывать, ĕçмелсем тăвать, кам мĕнле урапана ĕçлет, мĕнле лашапа кĕлте турттарат. Жнейкăсемпе ĕçлеме чи лайăх колхозник стахановецсене, машинăна лайăх пĕлекен, ăна йăратакан колхозниксене уйăрмала. Кĕлтесене вăхăтра çĕмел тума опытлă старик-колхозниксене, колхоз ĕçне паранăй колхозниксене уйăрса çирĕплетмелле. Кĕлтесене çĕмел тăвассине вĕсене капана хывасси—ăна ответла ĕç пулса тăнине тута илес пулать. Çĕмелсене тĕрĕс тумăнсанах çăмăр кайнине унти пĕтĕм тырă пăсăлма пултарать.

Чылай колхозсенче транспорт инвентарĕсем тата лашасене кӳлмели хатĕрсем ăнĕпĕне ĕçсем çапăлах ăнăх-пырăçç. Урапасем сиртессĕç, пурăнсем йăрăхсăра тухăнатата туса йăсанăн. Çакăн пек киреçлĕ-сĕрлĕхсе республикăри чылай колхозсенче курма пулать. Хăшпĕр колхоз председателĕсем хăйсен колхозĕнче урапасем тата лашасене кӳлмели хатĕрсем тĕлĕшпе ĕçсем мĕнле тăнине хăйсем те пĕлмеççĕ.

Кашни колхоз председателĕн транспорт инвентарĕсем мĕнле пулнине хăйĕн тĕрĕслемелле, урапа тӳртнсем, тĕнелсем, хăмăтсем, йĕнерчĕксем, тилхепесем, вĕренсем, хырăм айлĕксем мĕне ситменнине пĕлмеле. Вĕсене ăста тупса илесси йĕ хатĕрлесси çинчен шухăшласа пăхмала. Кашни лашан хăйĕн лайăх урапа, кӳлмели хатĕрсем пулмала. Нумай колхозсенче автомашинисемне типтерсĕр усă курнине вĕсене крученнех йăрăхсăра кăлараççĕ. Тырпулсене пухса кĕме тухаччен пур автомашинисене те хатĕрлесе çитермелле. Унта-кунта сӳресе горăчине пĕтермелет мар, ăна запас хатĕрлесе хумала. Çавăн чухне ĕç вĕсем тырпулсене пухса кĕнĕ, авăн çапăнă чухне тырă турттарас ĕçре пысăк пулăшу пама пултараççĕ.

Кусемпе пĕрлех çĕнĕ тырра йышăнма склядсене тата апмаринсене хатĕрлемелле. Вĕсене йăсамала, дезинфекци тумала, извĕçне краççин хутăштарса тунă шĕвĕкпе сĕрсе тухмала. Чылай колхозсен михĕсемпе шăналăксем çитмеççĕ. Вĕсене халех хатĕрлес пулат, киввисене йăсамала, çĕнĕрен çĕлемелле. Чылай колхозсен опычĕсем тырпулсене турттарас ĕçрте йешĕчĕлĕ урапасем пит усăллине кăтартрĕç. Кашни колхоз сакна хăйĕн çухăлăхĕчĕ мĕн чухлĕ кирлĕ таранах хăмасенчен тума пултарать.

Кăçал пирĕн умра тырăсене сăвăссенчен тасатас ĕçре тăшмансен сăтăрла ĕçĕсен йăлашкийĕсене петĕмпех пĕтересси тăрать. Халăх ташманĕсем йăтарласах тырпулсене сăвăссине сиденленĕ, вĕсем ку тĕлĕшпе колхозсене тата государствăна пысăк сийĕн кӳме. Пирĕн государствăна чи таса, сăвăссемсĕр тырă парас, сăвăнăçлă ампарсене таса тырă хывас задача лартмала. Çавăнпа та ĕнтĕ тырпулсене пухса кĕме тухиччен ампарсене, жнейкăсене, молотилкăсене тата вейăкăсене тасатса дезинфекци тумала. Çавăн пекех витне итемсене йĕркене кӳртес пулать, вĕсене кивĕ улăмсенчен тасатмала, çĕрĕн сийĕлти сийне хырса çунтарса йăмала, йе çĕр айне чăса пăрахмала. Сăвăссем ан лекчĕр тесен, кирлĕ пулсан витне итемсене урăх çĕре кусăрмала.

Келтесене тата тырăсене турттарăç чухне бригадăна бригадăне пĕрле хутăштарса йăрăссĕç. Çакăн пек ĕçе пĕтерес пулать. Кашни бригадăн тырпулне тĕрĕс тата çăпăрĕп учота илмеле, вĕсене пĕрлештермелле мар. Кашни бригадăра çăкăн çăкăнăн тăваканесем, [illegible] турттаракансем пулма кирлĕ.

Пирĕн колхозсенче ăван çапăсканче ĕçе тĕрĕс мар организацилеççĕ. Çапла пулать: йе молотилка патĕнче çын ытлашши пулать, вĕсем усăсăр пĕр вырăнта капăртатăс, пĕр-пĕрне канстрĕçеç, йе пăчах та урăхла пулать—çынсем саха пирки молотилка нагрузкăсăр ĕçлет. Кашни колхоз председателĕн-мĕн ăван çапса пĕтичченех молотилкăсем патĕнче мĕçе çын ĕçлемелине палăртса хума кирлĕ.

Вăрлăхлăх участкăсем çинчен пĕр-ик сăмах. Пирĕн вăрлăхлăх участкăсенчен таса вăрлăх туса илмелле. Вĕсене ытти тырпулсенчен тасатмала. Кăлăнăр, кĕрхи тырăяна ыраппан, пăрсана пеллӳшкăран, сĕлĕне сĕлĕ курăкеччен, йăсламăка виккăран тасатмала. Сурăлă вăрлăхна акнисене анпробаци-тумала, вĕсене вăрлăхлăх участкăсенчен уйăрăнăн пуха кĕмелле, уйăрăнăн сапмала, лайăх сурăласа тасатса 1939 çулта акса хăварма тинĕ, таса ампарсене хумала. Çакăн пек тунине ĕçе епĕр тăшмансен сăтăрла ĕçĕсен йăлашкийĕсене пĕтерме пултаратпăр, пур колхозсене те сурăла вăрлăхсемпе акса хăвармала тăватпăр, вăрлăхсене йăйăрăн кӳрсе килессине пĕтеретпĕр. Тырпулсене пухса кĕме тухаччен пур автомашинисене те хатĕрлесе çитермелле. Унта-кунта сӳресе горăчине пĕтермелет мар, ăна запас хатĕрлесе хумала. Çавăн чухне ĕç вĕсем тырпулсене пухса кĕнĕ, авăн çапăнă чухне тырă турттарас ĕçре пысăк пулăшу пама пултараççĕ.

Кусемпе пĕрлех çĕнĕ тырра йышăнма склядсене тата апмаринсене хатĕрлемелле. Вĕсене йăсамала, дезинфекци тумала, извĕçне краççин хутăштарса тунă шĕвĕкпе сĕрсе тухмала. Чылай колхозсен михĕсемпе шăналăксем çитмеççĕ. Вĕсене халех хатĕрлес пулат, киввисене йăсамала, çĕнĕрен çĕлемелле. Чылай колхозсен опычĕсем тырпулсене турттарас ĕçре йешĕчĕлĕ урапасем пит усăллине кăтартрĕç. Кашни колхоз сакна хăйĕн çухăлăхĕчĕ мĕн чухлĕ кирлĕ таранах хăмасенчен тума пултарать.

Кăçал пирĕн умра тырăсене сăвăссенчен тасатас ĕçре тăшмансен сăтăрла ĕçĕсен йăлашкийĕсене петĕмпех пĕтересси тăрать. Халăх ташманĕсем йăтарласах тырпулсене сăвăссине сиденленĕ, вĕсем ку тĕлĕшпе колхозсене тата государствăна пысăк сийĕн кӳме. Пирĕн государствăна чи таса, сăвăссемсĕр тырă парас, сăвăнăçлă ампарсене таса тырă хывас задача лартмала. Çавăнпа та ĕнтĕ тырпулсене пухса кĕме тухиччен ампарсене, жнейкăсене, молотилкăсене тата вейăкăсене тасатса дезинфекци тумала. Çавăн пекех витне итемсене йĕркене кӳртес пулать, вĕсене кивĕ улăмсенчен тасатмала, çĕрĕн сийĕлти сийне хырса çунтарса йăмала, йе çĕр айне чăса пăрахмала. Сăвăссем ан лекчĕр тесен, кирлĕ пулсан витне итемсене йĕркене кӳртес пулать, вĕсене кивĕ улăмсенчен тасатмала, çĕрĕн сийĕлти сийне хырса çунтарса йăмала, йе çĕр айне чăса пăрахмала. Сăвăссем ан лекчĕр тесен, кирлĕ пулсан витне итемсене урăх çĕре кусăрмала.

Келтесене тата тырăсене турттарăç чухне бригадăна бригадăне пĕрле хутăштарса йăрăссĕç. Çакăн пек ĕçе пĕтерес пулать. Кашни бригадăн тырпулне тĕрĕс тата çăпăрĕп учота илмеле, вĕсене пĕрлештермелле мар. Кашни бригадăра çăкăн çăкăнăн тăваканесем, [illegible] турттаракансем пулма кирлĕ.

Пирĕн колхозсенче ăван çапăсканче ĕçе тĕрĕс мар организацилеççĕ. Çапла пулать: йе молотилка патĕнче çын ытлашши пулать, вĕсем усăсăр пĕр вырăнта капăртатăс, пĕр-пĕрне канстрĕçеç, йе пăчах та урăхла пулать—çынсем саха пирки молотилка нагрузкăсăр ĕçлет. Кашни колхоз председателĕн-мĕн ăван çапса пĕтичченех молотилкăсем патĕнче мĕçе çын ĕçлемелине палăртса хума кирлĕ.

Вăрлăхлăх участкăсем çинчен пĕр-ик сăмах. Пирĕн вăрлăхлăх участкăсенчен таса вăрлăх туса илмелле. Вĕсене ытти тырпулсенчен тасатмала. Кăлăнăр, кĕрхи тырăяна ыраппан, пăрсана пеллӳшкăран, сĕлĕне сĕлĕ курăкеччен, йăсламăка виккăран тасатмала. Сурăлă вăрлăхна акнисене анпробаци-тумала, вĕсене вăрлăхлăх участкăсенчен уйăрăнăн пуха кĕмелле, уйăрăнăн сапмала, лайăх сурăласа тасатса 1939 çулта акса хăварма тинĕ, таса ампарсене хумала. Çакăн пек тунине ĕçе епĕр тăшмансен сăтăрла ĕçĕсен йăлашкийĕсене пĕтерме пултаратпăр, пур колхозсене те сурăла вăрлăхсемпе акса хăвармала тăватпăр, вăрлăхсене йăйăрăн кӳрсе килессине пĕтеретпĕр. Тырпулсене пухса кĕме тухаччен пур автомашинисене те хатĕрлесе çитермелле. Унта-кунта сӳресе горăчине пĕтермелет мар, ăна запас хатĕрлесе хумала. Çавăн чухне ĕç вĕсем тырпулсене пухса кĕнĕ, авăн çапăнă чухне тырă турттарас ĕçре пысăк пулăшу пама пултараççĕ.

Кусемпе пĕрлех çĕнĕ тырра йышăнма склядсене тата апмаринсене хатĕрлемелле. Вĕсене йăсамала, дезинфекци тумала, извĕçне краççин хутăштарса тунă шĕвĕкпе сĕрсе тухмала. Чылай колхозсен михĕсемпе шăналăксем çитмеççĕ. Вĕсене халех хатĕрлес пулат, киввисене йăсамала, çĕнĕрен çĕлемелле. Чылай колхозсен опычĕсем тырпулсене турттарас ĕçре йешĕчĕлĕ урапасем пит усăллине кăтартрĕç. Кашни колхоз сакна хăйĕн çухăлăхĕчĕ мĕн чухлĕ кирлĕ таранах хăмасенчен тума пултарать.

Кăçал пирĕн умра тырăсене сăвăссенчен тасатас ĕçре тăшмансен сăтăрла ĕçĕсен йăлашкийĕсене петĕмпех пĕтересси тăрать. Халăх ташманĕсем йăтарласах тырпулсене сăвăссине сиденленĕ, вĕсем ку тĕлĕшпе колхозсене тата государствăна пысăк сийĕн кӳме. Пирĕн государствăна чи таса, сăвăссемсĕр тырă парас, сăвăнăçлă ампарсене таса тырă хывас задача лартмала. Çавăнпа та ĕнтĕ тырпулсене пухса кĕме тухиччен ампарсене, жнейкăсене, молотилкăсене тата вейăкăсене тасатса дезинфекци тумала. Çавăн пекех

ӲКЕРЧӖК СИНЧӖ: Москав хулинчи Ленински суйлав округӗнчи 56-мӗш суйлав участкинче,—унта „Красный Пролетарий" соват директорӗн М. В. Чӗлухӑн йӗлтӗшӗн кандидатурин ялловторкӑпӑ пулнӑ. Ирхи 26-мӗшӗнче И. В. Сталин йӗлтӗш бюллетенӗ хунӑ конверта суйлав урнине ӑсрӑт.

С. Лоскутов фото-ӳкерчӗкӗ (Сойузфото) „Пресслише".

ӲКЕРЧӖК СИНЧӖ: Москав хулинчи Ленински суйлав округӗнчи 58-мӗш суйлав участкинче,—унта „Красный Пролетарий" соват директорӗн М. В. Чӗлухӑн йӗлтӗшӗн кандидатурин ялловторкӑпӑ пулнӑ. Ирхи 26-мӗшӗнче М. Мордвин йӗлтӗш бюллетенӗ хунӑ конверта суйлав урнине ӑсрӑт.

С. Лоскутов фото-ӳкерчӗкӗ (Сойузфото) „Пресслише".

Орфографин сӗнӗ правилисем пирки

Ӗнер „Чӑваш Коммунӗнче" „Чӑваш орфографин тӗп правилисен" проектне пичетлесе кӑларӑ. Тӗрӗс сӑмӑллӑ тӗп правилисене кӗрекле-кеҫсен вӑл пит пысӑк ӳкӗт. Пичетленӗ правилисем тӑрӑх, чӑваш сывлӑшӗнче ӗҫлекен ӑслӑлӑхпа культура ӗҫӗнче ӗҫлекен ӗҫченсем вырӑс алфавитӗнчен 6 саспаллӑ кӗмелеҫ. Вӑл саспаллисем ак ҫӑкӗсем: Щ, Ъ, Ь, Э, Ю, Я.

Ку тӑрӑнччен усӑ курнӑ чӑваш-ла тӗрӗс ҫырмаллӑ правилисенче пысӑк ситменлӗхсем пулнӑ. Вӑл ситменлӗхсем чӑваш чӗлхине сӗвӗрен кӗнӗ вырӑсла тата интернационалла сӑмахсене тӗрӗс ҫырма чӑрмантарнӑ.

Паллах ӗнтӗ, Октябрти социализмла аслӑ революци хыҫҫӑнхи 20 ҫул хушшинче чӑваш чӗлхи нихӑҫанхи пек мар ҫӗнӗ сӑмахсемпе пуйланчӗ. Пирӗн самантрисем чӑваш чӗлхи ӗнтӗ 19 мӗш ӗмӗр вӗҫӗнче ӑлфавит тунӑ вӑхӑтри чӑваш чӗлхинчен мала иртсе кайни такамшӑн та паллӑ пулмалла. Ун чухнехи алфавит вӑл киле, культурӑсӑр, кайа йӳлнӑ чӑваш чӗлхи алфавичӗ пулнӑ ҫеҫ.

Ҫак ӗлӗкхи алфавитри тата чӑвашла тӗрӗс ҫырмали правилисенчи ситменлӗхсем хальхи чӑваш чӗлхине малалла аталанассинче чӑрмантаракан факт пулнӑ, вырӑс чӗлхинчен кӗрекен ҫӗнӗ терминсемпе сӑмахсене тӗрӗс ҫырма чарнӑ.

Паллах ӗнтӗ, алфавит тавра та, тӗрӗс ҫырмали правилисем тавра та-клас кӗрешӗвӗ вирлӗ пынӑ. Буржуала национализмӗсем чӑваш чӗлхине малта тараканпа вырӑс чӗлхинчен тата вырӑс аслӑ культурӑ-хинчен уйӑрса хӑварӗҫ шутпа пур майпа та чӑваш сывлӑшӗнче вырӑс саспаллисем кӗртеҫҫине хирӗҫ, алфавита йӗркелеҫҫине хирӗҫ кӗрешӗҫ пӗнӑ. Национализмӗсем-сатӑрҫӑсем вырӑслӑран кӗнӗ сӑмахсене йышӑнасшӑн мар пулса, чӑваш чӗлхине йӑрйӑех пӑтраттарҫа йӑрӑшӑн хӑтланӑҫ, халӑх йышӑнма пултарайман-искусственнӑй сӑмахсем шухӑшлаҫа кӑларса лапӑрттӑнӑ.

1933 ҫулта чӑваш алфавитӗнче ҫӗнерен вырӑс саспаллисем кӗртес тӗлӗшпе пирвайхи утӑм тунӑ. Анчах ҫапах та вырӑс алфавитенчен хӑшпӗр саспаллисене чӑваш алфавитне кӗртни ытлӑ-ха тӗпренех татса пани пулмасть. Мӗншӗн тесен, чылай сӑмахсене пӑсмасӑр ҫырма май килмен. Сӑмахран: кальку-лятор—каҫкулӑтар, Клязьма—Кӳҫьма, Горький—Горӗки, пятилетка—пӗтителткӑ т. ыт. пӑсса ҫырнӑ. Ҫапла вара, шкул анисен пӗр сӑмахах икӗ тӗслӗ ҫырмала пулнӑ: чӑваш чӗлхи урокӗнче Горӗки, тепӗр урокрах, вырӑс чӗлхи урокӗнче—Горький тесе ҫырнӑ. Паллах ӗнтӗ, вӑл шкулсенче вырӑс чӗлхине верентессине вӗренессине чӑрмантарса тӑнӑ.

Ҫапла вара пичетленӗ ҫӗнӗ правилесен тӗп шухӑшӗ ҫакӑнта:

1) Чӑваш алфавитне ҫитӗмсем (ҫӳлте асӑннӑ) вырӑс саспаллисем вӗртмелеҫ (Щ, Ъ, Ь, Э, Ю, Я);

2) Вырӑс чӗлхи урӑл чӑваш чӗлхине кӳсӳ вырӑсла тата интернационалӑл сӑмахсене вырӑсла грамфикпах ҫыракан т. ыт. чӗлхе.

Ҫак правилисене сӳтсе-явнӑ май хӑшпӗр йӳлташсем асӑнна ҫӗнӗ саспаллисене кӗртеесинне хирӗҫ пулчӗҫ. Пурин-чен ытла Я, Э, Ю саспаллисене хирӗҫ харкашрӗҫ. Вӗсем ҫапла шутлаҫҫе: чӑваш алфавитенче ю, я саспаллисем кирлӗ мар, мӗншӗн тесӗн вӗсем икӗ сасӑран пулнӑ, тесҫе (йа—я, йу—ю). Вара часах нимӗҫ ӗе Европӑри ытти халӑх чӗлхисем ҫине тӗллесе кӑтартаҫҫе. Нимӗҫ ӗе ытти йӳт сӗршыв чӗлхисем ҫине тӗллеме йуратаканскенчен ыйтас килет: чӑваш культури вырӑссен социализмла культурипе пӗр йӑвара-ши, ӗе буржуала нимӗҫ культурипе пӗр йӑвара-ши? Ыйтӑва ҫапла лартсан хирӗҫ мӗн калама пӗлеҫҫи пирӗн противниксем?

Теприсем ҫапла калаҫҫе: вӑл ҫӗнӗ саспаллисене кӗртсен алфавит пит пысӑкланса кайаҫ, вӑл пур ӗенчен те чӑрмантарӑҫ, тесҫе. Чӑнахах та ҫӗнӗ алфавитпа саспаллисем нумай (39), анчах пирӗн ҫӗршывра пурӑнакан халӑхсен 47 саспаллине ситекен алфавит та пуррӗке.

Октябрь революци хыҫҫӑн тин алфавит тунӑ халӑхсен пурин те алфавитпа 30—40 саспаллирен кайи ҫук. Сӑмах май ҫакна та калас пулаҫ. Алфавитри саспаллисене чакарасси ҫинчен шутлас пулсан, вырӑс саспаллисене кӑларса пӑрахас ӗе хамӑр алфавита кӗртес мар ӗенӗпе мар, ҫ, ӑ, ӗ, ӳ, ӑ, ӳ хӳрисемпе тӑрризене пӗтересе йӗнӗпе каймала.

Ку майпи пирки малалла тӑрӑнрахан шутласа пӑхас пулаҫ пирӗн шутпа.

Хӑшесем тата типографи йӑвӑрлӑхӗсем ҫине кӑтартаҫҫе. Пирӗн линотипсене ӳлӗттермала пулаҫ, ӑна тума пултарайманстӑр епле, тесҫе. Ку шухӑш тӗрӗс марри ӳсӑмах палла. Пирӗн шутпа—епӗр мар техникӑшӑн, техника хӑй пирӗншӗн. Полиграфпромышленность ӗнтӗ ҫӳле правилисене йусас ӗҫе хай ҫине илмӗ...

Паллах ӗнтӗ, правилисен проектне епӗр пур ӗенчен те ыйтусене тӗплӗн татса парат, тесе шутламастӑр. Петӗмпех урӑхла, хӑшпӗр ыйтусенче татса парайман выраснем, ӗе хирӗҫҫем тата тӗрӗлерен кӑлтӑксем пулма пултараҫҫех. Ҫав кӑлтӑксене пӗтересе шутпа, тата выраннӑ работниксене: учительсен, журналиссен, студентсен, колхозниксен, рабочисен, профсоюз членӗсен, комсомол, парти членӗсен шухӑшне пӗлсе, правилисене тӳрлетес ӗҫе ҫук курас шутпа проекта пичетленӗ те.

Ҫӗнӗ вӗренӳ ҫулӗ инҫе мар. Унччен ҫӗнӗ проекта ҫирӗплетесе унпа усӑ курмала тӑвас пулаҫ.

И. Яковлев.

РЕДАКЦИРЕН: И. Йӑкӑвлӗв йӳлташ статйине сӳтсе-явас майпа, вӑл хӑй ҫӗнӗ орфографи проекчӗ тӑрӑх сырнипех, пичетлетпӗр.

„Чӑваш Коммунӗн" енерхи номӗрӗнче пичетленӗ "Чӑваш орфографин тӗп правилисен" проекчӗ Культурӑн ӑслӑлӑхпа тӗнчев институчӗ хатӗрленӗ. ПСК(б)П Обкомӗ ку проекта сӳтсе-явма пичетлесе кӑларма решени йышӑннӑ.

Редакци „Чӑваш Коммунӗ" хаҫата вулакансене пирне те „Чӑваш орфографин тӗп правилисене сӳтсе-явнӑ ҫӗре хутшӑнма чӗнет. Статйасене ҫырусене редакцине йе ӑслӑлӑхпа тӗнчев институчӗ йамала.

Газогенератӑрлӑ автомобилсӗн пысӑк чупӑрӗ

Йӳлӗн 1-мӗшӗнче Мускавран грузсем туртармали газогенератӑрлӑ 12 автомобиль пысӑк чупава тухса кайнӑ. Вӗсенчен вуннӑшне йӑваҫ ҫунтарса, иккӗшне йӑваҫ кӑмӑкӗ ҫунтарса ӗҫлеттереҫҫе.

Машинсем Москав — Омск — Ленинград—Минск— Киӗв—Москав маршрутпа вуҫа пин километр чупса иртмелеҫ.

Чупу тӗллевӗ—газогенератӑрлӑ авомобилсем мӗн тери лайӑх ӗҫлеме пултарнине тата вӗсем тӗрлӗ условиле ҫул йӗрсем ҫинче мӗн тери шанчӑкла иккенине палӑртасси пулаҫ.

Чупу утмал кун хушшинче пӗтмелеҫ.

(ТАСС).

Йӳлӗн 15-мӗшӗнче—Казах ССР Верховнӑй Совечӗн пӗрремӗш ҫеҫсийӗ пулаҫ

АЛМА-АТА, йӳлӗн 1-мӗш. (ТАСС). Казах СС Республикинӗн Ӗҫтӑвакан Тӗп Комитет Президиумӗ Казах ССР Конституцийӗн 37-мӗш статйи тӑрӑх Казах ССР Верховнӑй Совечӗн пӗрремӗш ҫеҫсине 1938 ҫулхи йӳлӗн 15-мӗшӗнче Алма-Ата хулинче пухма йышӑннӑ.

Кӗрхи тула выраҫҫӗ

Краснодар крайӗнче пӗрчӗлӗ тырӑсене пухса кӗртес ӗҫ пуҫланнӑ. Кӗрхи урпана пур ҫӗрте те тенӗ пекех пухса кӗртнӗ. Тимашевски, Марйански тата ытти районсенчи колхозсем те кӗрхи тулана пухса кӗртме тытӑннӑ.

(ТАСС).

Государствӑна тырӑ пама пуслана

Днепропетровск облаҫӗнчи кантӑр йӗнчи колхозсем государствӑна тырӑ пама пуслана. Генически-районӗнчи „Красный Чангар" колхоз елеватӑра 68 центнер кӗрхи урпа панӑ, Акимӑвски районӗнчи „Единый труд" колхоз—каҫал пухса илнӗ кӗрхи тулӑна 8 центнер панӑ. Тӗштӑр пахалӑхӗ пит те лайӑх.

(ТАСС).

Кӗрхи тӗштырӑ культурисене имҫамсемпе чӳхесси

Сойузӑн Ҫӗрҫӳ Халӑх Комиссариачӗ 1938 ҫулхи кӗркаль вӑлӑн тӗштырӑ культурисене имҫамсемпе чӳхемели план туса ҫирӗплетнӗ. Ҫӗрҫӳ Халӑх Комиссариачӗн ҫиҫтемине кӗрекен колхозсене совхозсене кӗрхи тулӑ вӑрлӑхӗнче 1.839,2 пин тонна имҫамсемпе чӳхемеле, кӗрхи ыраш вӑрлӑхӗнче 2.706,9 пин тонна, кӗрхи урпа вӑрлӑхӗнче—83,1 пин тонна.

Селекцине станцисенче, районсенчи вӑрлӑ тӑвакан хуҫалӑхсенче тата колхозсемпе совхозсенче акмали тулӑ вӑрлӑхӗсене формалинпа чӳхеҫҫе, туна вутпуссийӗ йӗрне тулӑ вӑрлӑхӗсене,—пур ҫӗрте те чӳхеҫҫе. Тулӑн ытти вӑрлӑхӗсене, ҫаван пекех тата ыраша та, типе мелсемпе имҫамлас пулаҫ.

Имҫамсемпе чӳхемен вӑрлӑхсемпе акма чарассе.

(ТАСС).

Ӗҫсынниссем перекетленӗ уҫка-тенкӗ ӳссе пыни

Сталинла пилӗкҫуллӑхсенче перекет кассисенче тытса усракан уҫка-тенкесен хисепӗ ҫирӗм хут ытла ӳснӗ. Уйӑрмах перекетленӗ уҫка-тенкӗсен хисепӗ ҫак ҫулта пысӑкран ӳснӗ. Хальхи вӑхӑтра вӗсем 5 мӗлӑрд та 895,5 мӗлйӑн тенкӗ шутланаҫҫе.

Колхозлӑ йӑлсем перекетленӗсем 1938 ҫулта пилӗк уйӑх та 12 кун хушшинче 192,7 мӗлйӑн тенкӗ чухле ӳснӗ.

Совет перекет кассисенче 14 мӗлйӑн вкладчик ытла шутланса тӑрат.

(ТАСС).

Финанс ҫекцисем аван ӗҫлеҫҫӗ

ТАВАЙ. Районта пур йӑлсовечсен ҫумӗнче те финанс ҫекцисем пур. Ҫекцисен ӗҫне Ҫӗнӗ Пушкӑ Тавӑрас Нарвашӑ йӑлсовечӗсенче лайӑх йӗркеленӗ.

Пӗтӗм ӗҫсыннин чапла праҫникне—йӳлӗн 26-мӗш кунне—ҫак йӑлсоветсем хуҫалӑхла-политикӑлла ӗҫре пысӑк ҫитӗнӳсем тунине кӗтсе илчӗҫ. Укҫа-тенкӗ пухассин иккӗмӗш кварталӗ—планне йӳлӗн 26-мӗшне Ҫӗнӗ Йышӳпе 147,1 процент, Вырӑс Нарвашӑ 118 процен тултарчӗҫ.

Вл. Борисов.

Пирӗн ҫӗршыв ҫӗнтерӳлӗ

САВАЛКАССИ (телефон тӑрӑх). Савалкассинче (Вӑрнар р-нӗ) йӳлӗн 30-мӗшӗнче коммуниссемпе партире тӑманнисен блокӗн ҫӗнтерӳне йаттнӑ митинг пулса иртрӗ.

Митингра 300 ҫын ытла йышӑҫ. Сергейӗв, Игорав, Зайцев, Шишкин йӳлташсем хавхаланулӑ сӑмахсем тухса калареҫ.

Туҫи Мӑртӑн ячӗллӗ колхозник Игорав хӑйӗн сӑмахӗнче ҫапла каларӗ:

— Епӗр коммуниссемпе партире тӑманнисен блокӗн кандидачӗсем-шӗн сасӑласа телейлӗ пурӑнӑҫшӑн сасӑларӑмӑр. Мӗншӗн тесен, епӗр палӑртнӑ кандидатсем—халӑхӑн чи шанчӑклӑ ывӑлҫем, хӑйсен пултарулӑхне ӗҫре кӑтартнӑ ҫынсем. Епӗ хамӑн сассӑма пире телейлӗ те савӑнӑҫла пурнӑҫ туса паракан Сталинӑн шанчӑклӑ соратникӗшӗн—М. И. Калинин йӳлташӑн панӑшӑн вӗсемсӗр савӑнтӑн. Сывӑ пултӑр коммуниссемпе партире тӑманнисен никам ҫӗнеймӗн блокӗ! Сывӑ пултӑр аслӑ суйлус Сталин йӳлташ!

**

МУЧАР (Тавай р., телефонпа). Йӳлӗн 26-мӗшӗнче коммуниссемпе партире тӑманнисен блокӗ чаплӑ ҫӗнтерӳ туни Мучар суйлав округӗнчи суйлавҫӑсен хастарлӑхне тата хӑпартӗ. РСФСР тата ТАССР Верховнӑй Совечӗсен суйлавӗсен итогӗ ӗнчӗпе йӳлӗн 28-мӗшӗнче Мучарта 730 ҫынла митинг пулчӗ. Митингра суйлавҫӑсем тухса калареҫ, унтан Воронилав йӳлташ патне садамла ҫыру ӑнма йышӑнчӗҫ.

Халӑх ӗҫӗшӗн пӗтӗм вӑйа паратӑп

Йӳлӗн 27-мӗшӗнче ТАССР Верховнӑй Советне суйлас тӗлӗшпе ӗҫлекен Хӑнӑс суйлав округ комиссин ларӑвӗ пулса иртрӗ. Кун ларуна Хӑнӑс суйлав округӗ тӑрӑх ТАССР Верховнӑй Советне депутата суйланӑ Григорий Михайлович Гуҫев йӳлташа мандат панӗҫ.

Гуҫев йӳлташ мандат илнӗ чухне калана сӑмахне ҫапла вӗҫлерӗ:

— Маншӑн суйлавҫӑсем ордена Чӑваш республикӑн Верховнӑй Советне депутата суйласа пысӑк чыс туреҫ. Епӗ коммунисла партие-рентсе ӳстернине ҫака чыса ти-вӗсле пултӑм. Сывӑпа та унӑшӑн малтан коммунисла партипе уйӑн ҫулпуҫне. Сталин йӳлташ тӗрӗрен-тӑв тӑватӑп. Суйлавҫӑсем умӗнче тепӗр хут ҫакна калатӑп: —спасиба, хисеплӗ йӳлташсем, мана государства ӗҫне тума шанӑннӑн. Епӗ халӑх ӗҫӗшӗн пӗтӗм вӑйа, пӗтӗм пӗлӗвӗ, кирлӗ пулсан, пурнӑҫа та пама хатӗр. Халӑх ташшӗсемпе пӗр хӗрхенӳсӗр кӗреш-ме пулатап.

Сывӑ пултӑр пирӗн коммунисла парти!

Сывӑ пултӑр пирӗн аслӑ суйлус Сталин йӳлташ!

Фирсӑва, Д. Андрейӗв йӳлташсене Чӑваш АССР Верховнӑй Советне депутата суйлани ҫинчен мандатсем пана

КУСЛАВККА, Йӳлӗн 27-мӗшӗнче Чӑваш АССР Верховнӑй Советне суйлас тӗлӗшпе ӗҫлекен Кусловкка суйлав округӗнчи суйлав комиссин ларӑвӗ пулчӗ. Округри суйлав комиссин ларавӗнче Александрӑ Александровнӑ Фирсӑва йӳлташа Чӑваш АССР Верховнӑй Советне депутата суйлани ҫинчен мандат пана. Мандат илсен Кусловкка, комбинатенчи йаттӑ ста-ханӑвка Фирсӑва йӳлташ ҫапла калана

— Ирӗклӗ совет халӑхӗн тӑрӑн, Верховнӑй Совета халӑх ӑнӑ по-слапӗн пулаҫҫи пек—пысӑк хисеп. Ҫакан пек пысӑк хисеп илме тивӗҫлӗ пулнишӗн епӗ теҫетӗп. Халӑх шанӑҫне епӗ Ленин—Сталин партишӗн чӗререн тӑрса тӳррӗн, хамӑн пӗтӗм вӑйпа пӗлӗвӗ хурса ӗҫленине ӳтветлӗп.

Ҫак кунсенче округа кӗрекен йӑлсенче митингсем пулса иртрӗҫ. Митингсене пынисем пурте коммуниссемпе партире тӑманнисен блокӗ ҫӗнтеришӗн савӑнчӗҫ.

К. Шурйаков.

мӗлйӑрд марк пулнӑ, вӑл Германин империлӗ государствӑ бюджетӗнчен икӗ хут ытларах шутланнӑ. Германи фашисемсем: „Су вырӑнне тупӑсем" тесекӗ лозунг кӑларса тӑратрӗҫ, вӗсем какай, шурӑ ҫӑкӑр тата ытти кирлӗрех продуктасене ҫийӗссине чакарса пыраҫҫӗ, вӗсем хӗрлӗшаллӑланас ӗҫ вӑхӑн, тӗнчери йӑлӑ ҫӗнӗ вӑрҫа вӑхӑн укҫа-тенкӗ ҫӑптӑрса илесӗҫ. Фашисла Итали Абиссиние вӑрсе илнӗ ҫӗре, Испанири вӑрӑхурахла, йӳт ҫӗрсене—туртса илмели вӑрҫа вӑрҫнӑ ҫӗре калама ҫук нумай укҫа-тенкӗ тӑкаклӑрӗ, хальӗ те тӑкаклаҫ. Фашисла пусмӑр Германине Италири ӗҫсынни массисене ҫуклӑха тӑратса хӑварӑт. Ҫак ҫӗршывсенче, капиталисмӑлӑ ытти ҫӗршывсемпе перлеҫ, суклӑхпа ӗҫсӗрлӗх ӳссе пырӑт.

Совет ҫӗршывӗ йӳт ҫӗртен укҫа-тенкӗ парса пулашмасӑрах хӑйӗн социалисмӑлла халӑх хуҫалӑхне туса хучӗ. Епӗр хамӑрӑн укҫа-тенкӗсемпех, хамӑрӑн перекетлӗхсемпех пурантӑмӑр, епӗр социализмла наколлени ҫулӗпе кайрӑмӑр. Пирӗн ҫӗршыври ӗҫсынни-сем хӑйсен ӗҫлесе тунӑ перекетлӗхсен пӗр пайне государствӑна кивҫен парса, совет государствин бюджетне пысӑкӑн пулӑшаҫҫӗ. Ыйтти займсем урлӑ ӗҫсынни-сем пӗрремӗш пилӗкҫуллӑхра хӑйсен государствине 5,8 мӗлйӑрд тенкӗ, иккӗмӗш пилӗкҫуллӑхра—18,8 мӗлйӑрд тенкӗ укҫа панӗҫ.

Капиталисмӑлӑ ҫӗршывсенчи займсемпе Совет Сойузӗнчи государствӑн займӗсем—хушшинче йепле пысӑк ӳйӑрмӑлӑх пур! Займсенчен пухнӑ укҫа-тенкене капиталиссем йӳт ҫӗрсене туртса илмели вӑрҫӑ вӑрҫнӑ ҫӗре, революцилӗ йухӑмла пусарни ҫӗре йӑраҫҫӗ. Капитал ҫӗршывӗсенче кашни ҫенӗ займ ӗҫсынни-сене експлоатацилессине вӑйлатать.

Ӗҫсынни-сем государствине паракан укҫа-тенкӗсем ҫенӗ хатӗрсем, сӑватсем, шкулсем, пуҫлӑ-ҫасем, кану ҫуртӗсем, санаторисем тунӑ ҫӗре, пуянлӑ ҫуртӗсӗр строительствине, шыв пӑркисем, канализаци тунӑ ҫӗре тата коммуналлӑ ытти нушасем вӑйлӑ кайаҫҫӗ.

Капиталисмӑлӑ ҫӗршывсенче шалти займсем—халӑха хирӗҫ пыракан займсем пулса тӑраҫҫӗ.

Пирӗн совет государствин займӗсемсене илнӗ ҫӗре нумай мӗлйун ӗҫсынни-сем хутшӑнаҫҫе. Совет ҫӗршывӗнчи кашни ӗҫсынни, кашни анланулӑ граждани сакна пӗлсе тӑрат: хӑйӗн перекетлӗхӗсен пӗр пайне государствӑна парса, вӑл хӑйӗнтӑван ҫӗршывӗн оборона пултарулӑхӗне экономикӑлӑ хӑватне тӗрекletет, вӑл унан пуйӑлахсене нумайлатат.

1927 ҫулта кӑларнӑ ССР Сойузӗн халӑх хуҫалӑхне индустриализацилемели пӗрремӗш займа 6 мӗлйун совет гражданӗ илнӗ. Ун хыҫҫӑнхи сулсенче займ ҫырӑнакансен хисепӗ тата-сыпписӗр ӳссе пынӗ. Иртнӗ ҫулта ССР Сойузӗн обороннине тӗреклемели займа 50 мӗлйун ҫын ытла ҫырӑннӑ.

Советӑн государствӑ займӗсемсем халӑхшӑн нимӗн чухлӗ те йӑвар мар. Пачах урӑхла, вӗсем ӗҫсынни-сене пысӑк усӑ параҫҫӗ. Кашни ӗҫсынни облигацинсем тӑрӑх выльӑхсем ӗе процентсем илет. Совет займӗсемсене ирӗклӗ ҫеҫ вырнаҫтараҫҫӗ. Коллективлӑн ҫырӑнакан укҫине 10 уйӑх хушшинче тӳлесе татма пысӑк ҫук параҫҫӗ. Пӗрремӗш пилӗкҫуллӑх хушшинче ССР Сойузӗнчи халӑх государствӑн займӗсемсем тӑрӑх (процентсемпе выльӑвсенчен) 582,2 мӗлйун тенкӗ, иккӗмӗш пилӗкҫуллӑхра—2 мӗлйард та 66 мӗлйун тенкӗ доход илчӗ.

Пирӗн займӗсемсене вырнаҫтарнӑ ҫӗрте совет общественнӑйӗ, государствӑ кредичӗпе перекет ӗҫне пулӑшакан комиссисем, профсоюзсем тата ӗҫлӗх перекет кассисем пысӑк выран йышӑнса тӑраҫҫӗ. Пулашу комиссисен задачи — пирӗн государствӑ займӗсемсен тӗллевӗ ҫинчен, всесем социалисӑм строительствинче мӗнле выран йышӑнса тани ҫинчен массӑсене пӗлсе ӑнлантӑрассине пулаҫ.

Малтанхи сулсенче кӑларнӑ государства займӗсем халӑх хушшинче калама ҫук пысӑк ӑнӑҫлӑха сарӑлна. Халӑ пилӗк мелйӑрд тенкӗлӗх кӑларакан Виссӗмӗш Пилӗк ҫуллӑх Займне ӑна кеске сӳркрах вырнаҫтарса петересси пирки те тата ана ҫырӑнса илнӗ ҫӗре мӗлйуншӑн халӑх массисем хутшӑнасси пирки те иккӗленмели ҫук. Ҫакна шантарса тӑраканни вӑл—ӗҫсынни-сен политикӑлла пысӑк ӑнланулӑхӗ, вӗсем социалисӑмӑлла тӑван ҫӗршыва тата Совет власне вӗсӗмсӗр йӳратни пулса тӑрат.

Кашни йӑнланулӑ совет гражданинӗ пирӗн ҫулпуҫ тата учительӗ Сталин йӳлташ капиталисмӑлла йӗрит-тавралӑх ҫинчен тата йӑланах мобилизацилӗ хатӗр тӑма кирли ҫинчен астуттарнине лайӑх астӑват. Виссӗмӗш Пилӗкҫуллӑх Займне ҫырӑнса, епӗр хамӑр ҫӗршыв мобилизацилӗ хатӗр тӑрассине тата ытларах тереклететпӗр, ӗҫсынни-сен куҫуруллӑ тӑрӑвӗпе материалла пурнӑҫне хӑнӑрма пулӑшатпӑр, социалисӑмӑлла хуҫалӑха малалла тем вӑйлатса пыма пулӑшатпӑр, Совет Сойузӗн оборона хӑватне вӑйлататпӗр, мирле пурнӑҫӑн, демократин, социалисмӑлла прогресӑн никам пырса тӗкӗнми крепӑҫӗ пулса тараканӑ ССР Сойузне тереклететпӗр.

Заочниксен ҫеҫсийӗ

Йӳлӗн 1-мӗшӗнче Чӑвашсен государствӑ пединститутӗнчи заочник студентсен ҫуллахи ҫеҫсийӗ пуҫланчӗ. Чылайӑш заочниксем ҫеҫсине пысӑк хастарлӑха килчӗҫ. Сталинла Конституци ҫине сырса кӗтсе илеймерӗ. Хваттерсене ҫинӳй ӗҫлев, канӑҫ тата вӗренӳ ыйтӑвӗсем ҫинче ӗҫлеҫҫӗ. Ӗҫлене хушӑрах хӑйсен пӗлӳне хӑпартса пыраҫҫӗ.

Анчах харлӑрхӑй пӗлӳне ӳстерме тӑрӑшман учителсем те пур-ха. Ҫӑвӑнна ӗнтӗ ҫеҫсине 1200 заочник килмеле пулнӑ пулсан, 760 ҫын ҫеҫ килнӗ.

Институтри заочнӑ вӗрентес тӗлӗшпе ӗҫлекен ҫектӑр та заочниксен ҫеҫсине кирлӗ пек хатӗрленсе ҫеҫ ҫеҫсине ирӗлмерӗ. Хваттерсене ҫитӗнӳллӗ тупса хатӗрлемен. Учебниксем ҫителлӗкӗҫ. Пединститут библиотекинче „Вӑрман ӗнерҫен историйӗ" тата „Ҫӗнӗ истори" предмечӗсемпе пӗр ушебник те ҫук.

А. Нестӗрӑв.

Хаҫат-журналсене вӑхӑтра леҫмеҫҫӗ

КАНАШ. Вакунсем йӳсакан вӑтри рабочисемпе инженерлӑ-техниклӑ работниксем республикре тухакан „Чӑваш Коммунӗ" тата „Красная Чувашия" хаҫатсемпе пысӑкӑн интереслентеҫҫӗ. Анчах сӑватра, ҫавнашкалах Канашра хаҫат-журналсем ҫырӑнтарас тата вӗсене полписчиксене парас ӗҫсене кирлӗ пек йӗркеленеми подписчиксене ҫитӑ кӳрентерет.

Республикре тухакан хаҫатсене сӑватра иккӗмӗш, виҫӗмӗш ӗе тӑваттӑмӗш кунсенче, центрта тухнӑ хаҫатсене илнӗ хыҫҫӑн тин леҫеҫҫӗ. Кун пирки хаҫатсем ҫырӑнтаракан уполномоченнӑйа тата сӑват ҫумӗнчи почтӑ агентӗ ытларах ӑна-лӑбӑсем пыраҫҫӗ. Унта ӗҫлекенсем „епӗр мар, Шупашкар йӑвӑлӑ" тенипех пуҫне ним те тумаҫҫӗ.

Кинӑпи почтӑ та хаҫат-журналсем тӑратас тӗлӗшпе йӑнӑх ӗҫлет. Макарйав йӳлташ „Красная Татария" хаҫат ҫырӑнса илнӗ. Вӑл пер уйӑх хушшинче те 15 номӗр ҫеҫ илнӗ, вӗсене те вӑхӑтра илмен. Кунашкал фактсем мӗнпӗ кӑтартса пама пулаҫ.

Рабочисем хаҫат-журналсене вӑхӑтра вулассӑн. Ку тивӗҫлӗ ыйту. Сыхӑну организацисен вӑл ыйтӑва пурнӑҫа кӗртессине лайӑхӑн йӗркеленеҫҫӗ.

В. Ластӑкин.

Коккинакипе Брйандинский йулташсене Владивостокра кĕтсе илни

ВЛАДИВОСТОК, июлĕн 1-мĕш. Ваксал сумĕнчи площадьте нумай митингсĕмпе демонстрацисене курма, анчах ку митингсем хулари ĕçлĕ предприятисенче, „Мускав" самолетĕн героллă екипажне кĕтсе илнĕ вăтăр-пăхăнăш митинг—чи хаваслă, чи нумай сăнлă митинг пулнă, теме пулать.

Трибунăна пытне пырса çитнĕ мухтавлă сталинла соколсене—ăслăлăх Коккинакине штурман Брйандинскине Владивостокри ĕççынниссем тăвăлăн ала çупса кĕтсе илеççĕ. Мускав—Владивосток районĕ вĕçев хăвалăнтарса тăнă Сталин йултăваш чысласа, хăйăлă вĕçене пурнăçа кĕртнĕ героллсене чысласа хăвасăлăн кăшкăрăнă сасăсем пур пĕрчен те илтĕнеççĕ.

Парти Обкомĕн çекретарĕ Фомичов йăлтăш „Мускав" самолетăн командирне—Владимир Коккинакине сăмах парать. Темиçе минут хушши вăл ăшшăн кулса, овация лăпланасса кĕтсе тăрать.

— Йултăшсем,—тет Коккинаки,—епĕр çăртсем-тусем урлă, тундрасем урлă, вăрмансем урлă, тайга урлă—Мускавран вĕçсе тухнă хыçăн 24 сехетрен хăмăр совет самолучĕсен çунатĕсем çинче хĕрлĕ столицăри—Мускаври— ĕççынниссенчен хĕрлĕ салам илсе килтĕмĕр!

Самайах йăнăр пулчĕ пирĕн вĕçев, анчах вăл пире хăратман. Вĕçев умĕн пире Сталин йăлтăш: „Пĕр талăкра Приморйене вĕçсе çитме пултаратăр-и?" терĕ. Епĕр çапла ответ патăмăр: „Есть, пĕр талăкра вĕçсе çитмелĕ", терĕмĕр. Пĕр талăк иртсен епĕр кунта пулнă.

Пирĕн вĕçев çакăн çинчен калаç: инçетри Хĕвелтухăç Мускавран, нумайĕшĕсемшĕн туйăнна пекех инçетрĕ мар. Пирĕн вĕçев çакăн çинчен калаç: кирлĕ пулсассăн, сирĕн мирлĕ ĕçе сыхламашкăн, хамăран хаклă социализмăлă тĕнчăн çĕршывĕ сыхламашкăн кунта пиншер совет самолучĕсем килсе çитĕç.

Овация лăпланă хыçран, штурман Брйандинский тухса калаç. Нумай пин сăнлă митинг Брйандинский йултăш калăнине пысăк тимлĕхпе итлет, час-часах алă çупса унăн сăмахне пулăт.

Лăпкă океан флочĕне хулари ĕççынниссен лачĕне герой-лоччисене Лăпкă океан флочĕн Çăр Советĕн члĕвĕ, корпус комиссарĕ Волкăв йултăш саламлать.

Çăвăн ĕçлекĕ хулари пионерсемпе комсомолĕçсен, Ворошилăв йăхĕне тăрăкан савăтри рабочисен представительĕсемпе те саламлă сăмахсем тухса калаççĕ. (ТАСС).

Йут çĕршывсенчи пичет Коккинаки-вĕçевĕ çинчен

ПАРИЖ, июлĕн 30-мĕшĕ (ТАСС). „Се суар" хаçат Коккинаки портретне пысăклатса пичетлесе кăларнă, хаçат Мускав—Владивосток районĕ хушшинче пĕр лармасăр чăплăн вĕçсе тухниçинчен тĕлĕнсе çырать.

Чăпла вĕçев çинчен илнĕ пĕлтерусене „Попюлер", „Пепль", „Пти Журналь" хаçатсем те пичетлесе кăларнă.

Испани правитĕлстви Англи правитĕлстви патне йанă нотă

ПАРИЖ, июлĕн 30-мĕшĕ (ТАСС). Еспань агентстви Барçелонăран пĕлтерет тăрах, Испанин йут çĕршыв çĕçĕсен министерстви çакăн пек пĕлтерӳ пичетлесе кăларнă: Испанин Лондонри посолĕ Аскарата хăйĕн правительствăн хушнине Англин йут çĕршыв çĕçĕсен министерствине нота пана. Çав нотăра Испани правительстви пăхăвăсен авиацийĕ июлĕн 29-мĕшĕнче Бланес хули çине бомбăсем пăрахнине комиссие—вăл комиссие туни çинчен Англи правительстви хăйĕн июлĕн 24-мĕшĕнче йанă нотинче пĕлтернĕ,—сийĕнчех пĕлтерлеме тытăнтăр, тесе хушнă. Германине Италин авиацийĕ, пăхăвăсен службинче тăрса,—тенĕ нотăра,—Бланес хули çине бомбăсем пăрахнине унта лăпкă çурăнакан хăлăхсен хушшинче 9 çын вилнĕ тата 39 çын аманнă. Çак инсĕр ĕçлĕн кăсару пулма пултараймасть, тесе пĕлтерет Испани правительстви, мĕншĕн тесен Бланес хулинче нимĕнле вăрçа обйекчĕсем те çук.

Поļшăра фашисăма хирĕç кĕрешекенсене тĕрмене хупаççĕ

Поļшăри Ровно йăтлă хулара фашисăма хирĕç кĕрешекен 29 çынăн политикăлă пысăк процесĕ пĕтнĕ, вĕсене коммуниспа партине ĕçне хутшăнса ĕçленĕ тесе айăпланă. Сут айăпланакансенчен пĕрне 12 çул хушши тĕрмере хупса усрама пригăвăр йышăннă.

(ТАСС).

Пăлхавçăсем валăри çĕнĕ подкрепленисем

ПАРИЖ, июлĕн 29-мĕш (ТАСС). Испань агентстви пĕлтернĕ тăрах, Тетуанăри 1.500 марокашĕш Çĕнĕ Испани çар бюджетне Устерет

Токио, июлĕн 29-мĕш. „Ници-Ници" хаçат Японин çарпа флот бюджетне килес çултан пуçласа ӳтересли çинчен çырать. Хаçат пĕлтернĕ тăрах, Японин çарĕсене вĕçĕпшăллантарас пилĕкçулăхпа планне тепĕр хут пăхса тухаççĕ. Çар вăхăчĕсем бюджет тăрăх сывлăшăри вăйсене ӳрлăхлатса çĕнĕтме 99 мĕлйун иен, вĕçĕпшăлланассине лайăхлатма—64 мĕлйун иен тата оборонă ĕçне çирĕплетме—140 мĕлйун иен ыйтаççĕ. Ситес бюджет çулĕнче çар валăри 560 мĕлйун иен çĕнĕрен хушса памала пулать. Çак çулта çĕнĕ самолетсем, карапсем тата тинĕс базисем тума укçа нумай кирлĕ пулать, тесе çырать хаçат.

(ТАСС).

Фашисăма хирĕç выступлением

ПРАГА, июлĕн 30-мĕш. Германири тĕрлĕ вырăнсенчен пĕлтернĕ тăрăх, ĕççыннисем фашисла диктатурă йĕркине килĕшмессĕр часăсăр фашисăма хирĕçле массăлă выступленисем туса иртереççĕ. Чехословакире чикĕлĕ Германи Силезинче йулашки ернеçнеле массăлă стачкăсем пуллă. Глейвицри вăçе шахтă рабочийĕсем вырăнти лавкасене çусĕм илсе килмесĕр ĕçлеместĕр, тесе стачкă тунă. (Глейвицра маргарин тупма та май çук). Стачкă икĕ куна пынă, унта национал-социалисла хăшпĕр организацисен члĕвĕсем те хутшăнна. „Королева Луиза", „Счастье Людвига" тата ытти шахтăсенче те рабочисем, фашисăмăн тискер террорне пăхмасăрах, ĕç фронче" пухнă пухусенче хăйсен ыйтăвĕсемшĕн уçăнах тухса калаçнă. Çак кунсенче, çавнашкăл пухусенчен пĕринче рабочисем саланса кайнă. Пуху уçăлас умĕн фашисла комиссар пренисенче калаçма ӳкарнăçĕ, тесе пĕлтернĕ. Çапла калану хыççăн рабочисенчен нумайрахĕш пайĕ пухуран пăрахса тухса кайнă.

Иртнĕ ернеçре Кельн хулинче пулса иртнĕ çак факт та питĕ интереслĕ. Пасара пынă килхӳçи хĕрарăмсем темиçе хут çĕр-шывăн хыттă шавлăра протеслеççĕ. Вĕсем патне чĕнсе пынă полицийĕ хирĕç килхӳçи хĕрарăмсем çапла калана: „Сите! Епĕр чăн-чăн çу çийĕçшĕн, кун пек шăпăлă пăкăçа мар. Кун пек „çу" епĕр вăрçа вăхăтĕнче çирĕмĕр", —тенĕ. Полици килхӳçи хĕрарăмсене хăваласа саланă, хĕрарăмсем хутне кĕме пасара пынă рабочисем тата хресченсем пĕрлешĕç. Питĕ тĕлĕмеле, вырăнти фашисла хăвасăлăн пасарта-пулса иртнĕ демонстраци çинчен пĕлтерет, „çу" пахалăхĕ нечар пулнăн тата шăршăлă пулнăн сылтăм „çав хаклă продуктсене ӳкрепре сыхланă" хĕрарăмсем сине йăвантарнă.

(ТАСС).

Йапонире çил-тăвăллă шарлак çăмăрсем çунă

ТОКИО, июлĕн 1-мĕш (ТАСС). Японире çил-тăвăллă шарлак çăмăрсем вĕçĕ кун хушши çунă, вĕсем питех те пысăк сийен кĕнĕ. Японии кĕвелтухăç пайĕнчи сакăр префектурине çав çăмăрсем çунипе 134 çын вилнĕ, 132 çын аманнă тата ним хыпарсăр 8 çын пĕтнĕ. 498 çурт пĕтĕмпех е пĕлĕсене аннă тата 638 çурт кăштах сийенленнĕ. 361 кĕпере шыв ӳхтарса кайнă.

Токио—Осако чукунçул линийĕ çĕмĕрĕлнĕ. Вăл-çул тăрах пуйăссем çуреме чăрăннă.

Пуринчен ытла çав вăйăла çилтăвăллă шарлак çăмăрсенчен Идзу утравĕн хĕвеланăç ĕнчи çыранĕсем сывăхинче пуранăнсем пысăк сийен курнă.

Ответлă редактăр Н. М. СЕМЕНАВ.

ССРС ФИНАНС ХАЛĂХ КОМИССАРИАЧĔ

ССР Союзĕн Государствăн Страхованин Тĕп Управленийĕ

Килсуртри пурлăхсене вут-кăвартан, çăл-çăçăм çаппине, сиксе сирпĕнинпе, шыв шăпине, çĕр чĕтренине сийенленсен, çил-тăвăлран, шарлак çăмăртан, ураганран, çăрт-тусем ишĕлсе аннинпе тата çĕрĕн çийелти сийĕ шуса кусиннен пулăнан сăнлă çĕнĕлĕн ирĕкпе ĕçлеме страхăламалли

ВĂХĂТЛĂХ ПРАВИЛАÇЕМ

Сталинла икĕ пăтăлетăкăсене анăçăн пурнăçланă хăмăр çĕршывăри ĕççынниссен пурнăçне халиччен пăхăçан пулман чухлех лайăхлатса пăчĕ.

Партипе правительствăн ССР Союзĕнчи ĕççынниссене пуйăн та культурăлă пурăнмала ӳтуса пачĕç.

ССР Союзĕнчи ĕççынниссен харпăрхăçă усă курмали йапаллисене асла Сталинла Конституци сăхласа тăрат.

„Гражданăсем хăйсен ĕçлеме тивĕçлĕ доходсеме перекетлăхсем тĕлĕшпе, пурăнмали çурт тăвăтăкăлли хушма хуçалăх, килсуртра тытăкаламăлли йапаллисем, харпăрхăй уçă курса тăракан йапаллисемпе ăрлăксем тĕлĕшпе гражданăсен харпăрхăйăлăх правине, çавăн пекех тата гражданăсен харпăрхăлăх халăл правине сакăнмăн сыхласа тарат" (ССРС Конституцин 10-мĕш статйи).

Ĕççыннисенĕн пурăнăçне малалла лайăхлатма пулăшакан ĕçсенчен пĕри вăл—килсуртри пурлăха ирĕклĕ ĕçĕркене страхласси пулса тăрат.

I. Мĕнле пурлăхсене тата ăнсăртран пуланăн мĕнле инкекпончен страхлама пулать

1. 1938 с. февралĕн 3-мĕшĕнче йышăннă 111-мĕш №-лĕ постановлени тăрăх государствăн страховани органĕсем Совет Союз гражданĕсен, çавăн пекех тата ССРС территорийĕнче пурăнакан ураххĕсен граждансен килсуртри пурлăхне (килсуртра кирлĕ çĕтед-пукан таврашсене, тумтире, кĕпе-ĕме, музыка инструменчĕсене, çĕвĕ çĕлемели машинсене, радиоустанокăсене, кĕнекесене, картинăсене, йăлхуçалăх продуктисен тата вутăанăкă запасĕсене; врачсен, инженерсен, асăлăх работникĕсен шăл тĕрлетмели, медицина, физикă т. ыт. кабинечĕсенчи тĕрлĕ ăнтĕрсемпе интрументсене; ларса çĕремели йапаллисене: автомобильсене, мотошикăлсене, велосипедсене, екипажсене т. ыт. те) ирĕклĕ ĕçĕркене страхлаççĕ.

Çав правилăсем тăрăх тата урăх çĕршывсен ССР Союзĕнчи фирмисен тата представительствăн инвентарĕсеме тĕрлĕ хатĕрĕсене те страхлама илеççĕ.

АСАРХАТТАРНИ: Тĕрлĕрен документсене, актсене, адсырăвĕсене, укçа-тенкĕçсене, хăвăл хутсене, хăвăл йышши чулсене, пăтăнăн, кĕмĕлĕрен тата ытти тĕрлĕ хăвăл материалсенчен тунă йапаллисене—страхлама илмеççĕ.

2. Çавăн пекех тата ломбардсем, комиссионнăй магазинсем, транспорт организацийĕсем, прачечнăйăсем, гостиницăсем, театрсем, уйрăм çынсен йапаллисене вăхăтăха сыхласа усрама илĕкĕн ытти организацисен тата заказ паракансен материалĕсенчен тумтир çĕлесе паракан, заказпа йусаса паракан мастерскойсем те пурлăха страхлама пултараççĕ.

II. Госстрах ответлăхĕ

3. Госстрах страхланă пурлăх çак инкекссене пула сийен кĕнине йе пĕтнине пулнă убытăксемшĕн ответлă пулса тарат:

а) пушартан, аçа-çăçăм çаппинчен, сиксе сирпĕнинчен (аçа-çăçăм çаппине тата сиксе сирпĕнинпе пушар тухман пулсан та), шыв шăпинчен, çĕр чĕтренинчен, çил-тăвăлран, вăйăл çăмăртан, ураганран, çăрт-тусем ишĕлсе аннинчен тата çĕрĕн çийелти сийĕ шуса кусиннен пулăнан убытăксемшĕн;

б) пушар вăхăтĕнче йе урăх кăтартă урăх инкек вăхăтĕнче пурлăха вăрланине тата пурлăх çухăлнине пулăнан убытăксемшĕн тата

в) пушар вăхăтĕнче йе урăх инкек вăхăтĕнче хăтарнă чухне пурлăх пĕтнине йе сийенленнине, çăмăрăнине: шыв лекнине, çĕмĕрĕлнине т. ыттине пулăнан убытăксемшĕн.

III. Мĕн чухлĕ суммăлăх тата мĕнле срупнăха страхлаççĕ

4. Пурлăха кирек мĕн чухлĕ суммăлăх та страхлама ирĕк парат, анчах пурлăх государствăн тата кооперацин хăкĕнче мĕн чухлĕ тăнинчен хăкăлрах хурса мар тата пурлăх кивелсе йĕнĕлнĕ хака страхованин суммине кĕртмелле мар. Йăлхуçалăх продуктисем мĕн чухлĕ тăнине колхоз паçăрĕнчи хăйсене кура хăкăлаççĕ. Уйрăм йапаласем тĕлĕшпе çирĕплетсе хунă государства тата кооперации хăкĕ çук пулсан, страховкă суммине страховой органăнсем палăртаççĕ.

5. Пурлăха пăхса тухса та пăхса тухмасăр та страхлаççĕ.

Ĕççыннисен пурлăхне пăхса тухмасăр çавăн пек страхлама пултарассăр: семĕлĕ сынсене 10.000 тенкĕлĕх таран, пĕчĕн пурăнаканнисене 6.000 тенкĕлĕх таран.

Çакăнта кăтартиннăн пысăкрах суммăлăх страхланă чухне малтан пурлăха пăхса тата сырса тухаççĕ.

6. Килсуртри пурлăха пĕр сулăхран кайа мар срука страхлаççĕ.

Малтан пурлăха тулли çак хурса страхланă чухне йе страхланă хыçăн сĕнĕ йапаласем туйăнна чухне страховани тунă çын кирек мĕнле вăхăтра та хăйĕн пурлăхне çĕнĕрен пăхса тухса страхлама пултарат, унччен иртнĕ вăхăтра тĕлĕнĕ суммăна инкĕмĕш хут страхласан та тĕлĕнĕ шутрах пулат.

IV. Страховнă тĕлевĕсен ставникĕсем

7. Страховкă тунă суммăн кашни пĕр пин пуçлех страховкă тĕлевĕсене çулталăкра çакăн пек ставкăсем тăрăх тĕлесçĕ:

1) Хуласенче тата рабочи поçолкăсенче (администрацин тĕлĕшĕнчен хăйсене уйрăм йĕлиннăй пулса тăракансенче):

Чулран тунă тата вут-кăвара парăнман сивнипе сурт-сенче 1 тенкĕ —

Чулран тунă, тăррине вут-кăвара парăнакан йапалана витнĕ тата хуташ сурт-сенче 2 тенкĕ —

Ытти сурт-сенче:

а) вут-кăвара парăнман йапалана витнĕ сурт-сенче 2 тенкĕ те 30 пус.

б) вут-кăвара парăнакан йапалана витнĕ сурт-сенче 4 тенкĕ —

2) Йăлти вырăнсенче тата дачăлă поселкăсенче:

а) РСФСР тăрăх (Ордженокидзе тата Краснодар крайĕсене, Дагестан, Бурйат-Монгол, Çурçĕр-Осетин, Чечен-Ингуш, Кабардино-Балкар, Крым тата Калмык АССР-сене тата Ростов облăçĕ ку шута кĕмĕççĕ), УССР-ри Киевĕн, Житомир, Черниган, Винницăн тата Каменец-Подольск облăçĕсене:

в) вут-кăвара парăнман йапалана витнĕ сурт-сенче 6 тенкĕ —

вут-кăвара парăнакан йапалана витнĕ сурт-сенче 9 тенкĕ —

б) Ордженокидзе тата Краснодар крайĕсене Дагестан, Бурйат-Монгол, Çурçĕр-Осетин, Чечен-Ингуш, Кабардино-Балкар, Крым тата Калмык АССР-сене тата Ростов облăçĕсене (РСФСР), Молдавин АССР-ре, Харьков, Одессă, Днепропетровск, Полтава, Николаевск, Сталинск тата Ворошиловград облăçĕсене (УССР), Казах тата Киргиз ССР-сенче:

вут-кăвара парăнман йапалана витнĕ сурт-сенче 4 тенкĕ —

вут-кăвара парăнакан йапалана витнĕ сурт-сенче 6 тенкĕ —

в) Грузин, Армян, Азербайджан, Узбек, Таджик тата Туркмен ССР-сене:

вут-кăвара парăнман йапалана витнĕ сурт-сенче 3 тенкĕ —

вут-кăвара парăнакан йапалана витнĕ сурт-сенче 4 тенкĕ —

3) Йăлти вырăнсенче Совет Союзĕн геройĕсен, СССР Союзĕн орденĕсеме йе революцине чапла хĕçпăшăлпа наградăлана сынсен, ĕç геройĕсен тата социалăн обеспеченире тăракан сынсен, çавăн пекех тата йăлхуçалăхĕне çыхăнса тăман тата йăлхуçалăх налогĕ тĕлемен рабочисеме служăщисемĕн инвалидсем пурлăхĕсене страхланă чухне страховкă тĕлевĕсене хуласенчи тата рабочи поçолкăсенчи сынсен инвалидсем пурлăхне страхланăшăн тĕлемели тариф тăрăх илеççĕ.

Чукунçул транспăртĕн сурчĕсенчи тата чукунçул çĕрĕ çинчи, сурт-сенчи инвалидсем пурлăхĕсене страхланă чух та страховкă тĕлевĕне хуласăн тата рабочи поçолкăсемшĕн çирĕплетнĕ тарифлă ставкă тăрăх илеççĕ.

АСАРХАТТАРНИ: 1. Вут-кăвара парăнман сивнитти тесе: листăлă тимĕр, тимĕр рамкăлă кĕленче, черепица, бетон тата шифер сивнитти шутлаççĕ.

2. Совет Союзĕ геройĕсен, СССР орденĕсеме тата революцине чапла хĕçпăшăлпа наградăлана сынсен, ĕç геройĕсен тата социалăн обеспеченире тăракан сынсен, çавăн пекех тата ирĕклĕ пушар дружини членĕсен пурлăхĕсене страхланă чухне, вĕсене 7-мĕш параграфăри 1-мĕш тата 2-мĕш пунктсенче кăтартнă тĕлев хакĕсене чакарса 20 процент скидка парассĕ.

3. Прачечнăйăсем, ремонт тăваканта сăвĕ çĕлекен мастерскойсем страховкă тĕлевне çулта çирĕплетнĕ ставкăсем тăрăх 50 процент хушса тĕлесçĕ.

V. Страховани тумалли йĕрке тата страховкă тĕлевĕсене тĕлемели срунсем

8. Пурлăха Госстрахăн хуласенчи управленийĕсем, районсенчи тата хуласенчи страховой инспекцисем тата страховой агентсем пурлăх хуçи сăмахăна кăлаçа йĕ хут сине сырса панă çайăлени тăрăх страхлама йышăнаççĕ.

9. Пурлăха уйрăмпăрăн та тата колективлă йĕркепе те страхлаççĕ.

10. Рабочисен, служăщисемĕн, колхозниксен пурлăхĕсене коллективлă йĕркепе страхланă чухне пĕтĕм предприяти, учреждени, совхоз, МТС, колхоз, промерел тăрăх йе цехсем, бригадăсем, управленисем, уйрăмсем тата ытти производствăлă звеносем тăрăх пурлăха пăхса тухмасăр страхлаççĕ, вĕсенче ĕçлекенсем 20 сыпран кайа пулмала мар.

Коллективла страхованнине пурăнакан вырăн тăрăх-суртсем тăрăх та тума пулат, кун пек чухне хватертре пурăнакансем 50 сыпран кайа пулмала мар.

Коллективла страхованнине ĕçлекенсене 50 процентран кайа мар çавăрса илнĕ сĕрте тĕлевсен хакне 10 процент чакарассĕ, 75 процент ĕç ытларах та çавăрса илнĕ сĕрте —20 процент чакарассĕ.

АСАРХАТТАРНИ: Пурлăхсене коллективла йĕркепе страхланă чухне страхланă сынсем страховани тĕлевне пĕтĕмĕшпех тулеске татнă хыççăн страховани саккунла пулат.

11. Страховкă тĕлевĕсене пĕтĕм страхланă срукшăн малтанах тулеске татаççĕ.

12. Пурлăха страхланине çапла йĕркеллеççĕ: страховой тунă кашни сынпах страховой инспекци [illegible] пусна квитанцин парассĕ (пурлăха коллективлă йĕркепе страхланă чухне те савăн пекех тăваççĕ).

13. Çав страхланă пурлăхсемшĕн Госстрах ответлă пулса тăрасси квитанци çинче кăтартнă числари 24 сехет синчен пуçланат, страховани срукĕ тухсан çав числарах 24 сехет иртсен Госстрах ответлă пулса тăрассу пĕтет.

14. Госстрах органĕсем страхланă пурлăх хакне тĕрĕслесе пăхма тата пурлăх мĕнле инкекне пăхса тухма пултараççĕ.

VI. Пурлăхне страхланă çынăн тумалисем

15. Пурлăхне страхланă çынăн вут-кăвартан сыхланас правилăсене пурăнăса кĕртсе пымала.

Тĕрĕслеме чухне пурлăхне страхланă çын вут-кăвартан сыхланас правилăсене пăхнине палăртассăн, Госстрах страхованнине чарса лартма пултарат.

16. Пушар йе урăх инкек пуласа иртни çинчен страховкă тунă çын хăй, йе унăн вырăнне йулнă çынăн страховой инспекцине (пурлăх ăста пулнă çав вырăн тăрăх) 3 кун хушшинче сырса пĕтерес пулат тата çуна кайнă сийенленнĕ йе вăрласа кайнă йапаласен списькине тăрастас пулат, унта кашни йапалан хакне (инкек пулнă кун мĕн хак тăнă шутпа) кăтартас пулат.

Пулса иртнĕ инкек çинчен страховкă тунă çын çакăнта кăтартнă срукра пĕлтермессĕн, Госстрах страховой суммăн кăсене тулемесĕн те пултарат.

АСАРХАТТАРНИ: Инкек вăхăтĕнче йапаласен сухални тата вĕсене вăрласни çинчен страховкă тунă çынăн милиции органĕсенче пĕлтермелле.

17. Пушар йе урăх инкек вăхăтĕнче пурлăхне страхланă çынăн страхланă пурлăха хăтарас тĕлĕшпе, пурлăха татах сийенленесрси сыхлас тĕлĕшпе мĕн тума кирлине йăлтах тумала.

Страховкă тунă çын çакăнта кăтартнă ĕçсене тумасассăн, пысăкланса кайнă убытăкшăн Госстрах ответлă пулса тăмасăр.

18. Страхланă пурлăха тепĕр вырăна куçарассăн, страховани тунă çапплех йулат.

Пурлăха тепĕр вырăна куçарни çинчен страховкă тунă çын страховой инспекцине (пурлăха хăш вырăна куçарăр савăнти инспекцине) пĕлтерсе хума тивĕç.

АСАРХАТТАРНИ: Вăхăтăнах куçарма (дачăна кайнă чух, командировкăна кайнă чух т. ыт. тĕ) пурлăх хакĕ страхланă пурлăхсен 30 процентĕнчен мĕнпăрах мар пулсан, страхланă çын çинчен Госстрах органĕсене пĕлтерсе хумасан та пултарат.

Страхланă пурлăха йăвăç-сурт-сене йăвăçлă-чăдăй сурт-сене куçарнă пулсан страхланă çынна страховкă тĕлевне мăлăшшăн тулеппине тавăрса параççĕ.

Страхланă пурлăха чул сурт-сене йăвăç-сурта йе йăвăçлă-чăдăй сурта куçарнă чухне страховкă тунă çынăн страховкă тĕлевне хуласа тулеммине 5 кун çурма тытăнмала.

Убытăкпа палăртăнан акт çине страховой инспектăр, страховкă тунă çын тата ыткă çынтелĕк алă пусаççĕ. Хуласенче вĕсемсĕр пусне, тата çурт управленийĕ представительĕ алă пусат.

VII. Госстрах мĕнле чухне убытăксене тулемест

19. Страхланă пурлăх страховкă тунă çын айăппе, уйрăлса каласан, вут-кăвара пит те асăрхануçăр тытăкланинпе йе йăрийех хăй çунтарса йăнипе пĕтнĕ пулсан Госстрах убытăксене тулемест.

Страхланă çын убытăкпа пысăклатас тесе тĕрĕс мар счет тăратнине, хăтарса хăварнă йапаласене пытарса хăварнине тата инкек пулса иртнĕ вырăнта пулман йапаласене опăсе кĕртнине палăртсан Госстрах убытăксене тулемест.

Йурийех çапла тунине кайран, убытăксене тулеме хыççăн палăртнă пулсан тулене суммăна кайалă, шыраса илеççĕ.

АСАРХАТТАРНИ: Страховкă тунă çын йурийех çапла киревсĕр ĕç тунине тата вăл айăпланне суд ĕç çулĕсем çинче палăртаççĕ.

VIII Убытăксене палăртасси

20. Страховкăшăн тулесси страховкă тунă суммăран пысăк пулма пултарамаст. Убытăк мĕн-пысăкăш пулнине пĕтнĕ ĕç сийенленнĕ пурлăх пушар ĕç урăх инкек пулнă çын чăнинне мĕн чухлĕ тăнине шута илес палăртаççĕ.

Сийенленĕнĕ йапаласем страховкă тунă çын аллине, Госстрах представительĕ страховкă тунă çынна килĕштерсе хакланă шутпа, йулассĕ.

21. Убытăксене палăртнă чухне страхланă çынпа килĕшӳ çук пулсан, пĕтнĕ ĕç сийенленнĕ пурлăх мĕн хак тăнине Госстрах представительĕ тата икĕ çыдетел палăртаççĕ.

22. Пушар ĕç урăх инкек вăхăтĕнче пурлăха хăтарас тĕлĕшпе пулнă убытăксене, кайран сыхласа усрас тĕлĕшпе тата вĕсене йĕркелеске хурас тĕлĕшпе пулнă расхусене Госстрах тулет. Анчах вăл расхусем, страховкăшăн тулеппине пĕрле илсе шутласан страховкă тунă суммăран пысăк пулма пултараймаççĕ.

23. Государствăн страховани органĕсем пушар ĕç урăх инкек пулни çинчен пĕлтернĕ хыççăн хуласенче 3 кун иртичен, ытти вырăнсенче—5 кунран кайа

Уполномоченный Чувашглавлита № 331

ССРС Финанс халăх комиссарĕн çĕнĕ заместителĕ Д. ШАТАЛАВ.

ССРС Госстрах Тĕп Управленийĕн начальникĕ А. ВЛАСАВ.

1938 с. июлĕн 10-мĕш.

№ 331/151.

Гор. Чебоксары, Типография № 1 Чувашполиграфтреста. заказ № 581.